

Liina Olmaru koos teiste näitlejatega “hiirelõksus”

Tegemist on Pille-Riin Purje raamatuga “Kolmteist intervjuud raadisaatele “Hiirelõks” (2003–2005), milles on eetris olnud intervjuud, enamasti palju pikemal kujul, kui saateag seda on võimaldanud.

Tänaseks on raamatu autor teinud juba üle kolmekümne “Hiirelõksu” raadisaate, neist kuraditosin on nüüd kaante vahel.

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 3 (15)

29. märts 2007

veerg

Ajast aega

Olin üle kümne aasta aktiivsest kirjastamisest eemal. Lahkunud okupatsiooniaja lõpus Eesti Raamatust, jäid maha mälestused kirjastuskomitee rändpunalippudest ja sotsialistlikust võistlusest. Rahvamajanduse saavutuste näitusel Moskvas demonstreeriti kõige suuremate kapsapeade kõrval ka raamatuid, ideoloogiliselt eriti õigete teoste eest jagati aumärke. Kirjastuste temaatilised plaanid kinnitati Moskvas ja ainus raamatulaat, kuhu sai minna, peeti Moskvas. Kõik väljaanded käisid läbi tsensuuri, välja arvatud eelkoolialistele mõeldud.

Eestis olid põlu all pea kõik eksiilautorid, tõlkekirjanduse väljaandmisel tuli olla valvas, sest plaanipaneke, selle Moskvas kinnitamise ja trükkimineku vahelise paari-kolme aasta jooksul võis autor “pahaks minna”.

Meeles on, kuidas raamatutest lehti välja kisti, kui läbi lipsas mõni ideoloogiline viga. Kord oli kujutatud ingleid, kord mainitud Neitsi Maarjat. Kord oli Asta Venderi joonistatud Volodja Lenin ühe juhtiva töötaja sõnul “idiodi näoga” ja kogu tiraaž läks paberihunti. Kaua veel püsis alateadvuses sisemine tsensor, mil sinise nägemine pani võpatama, sest trikoloriks oligi vaja ainult sinist värvi illustatsioonil – paber oli ju valge ja trükk must.

Tulnud eelmisel aastal tagasi, hakkab silma erakordselt suur kirjastajate ja välja antud nimetuste arv. Erakordselt kiiresti on paranenud raamatute kujunduslik ja trükitehniline kvaliteet. Eesti raamatul pole midagi häbeneneda.

Kuid kogu Eesti raamatuturg on ostjale üsna ebaülevaatlik. Raamatuklaami ja tutvustusi ilmub vähe, ammugi enam pole uudisteose ilmumine sündmus ega pikem arutlusaine seltskonnas. Pigem räägitakse ajakirjanduses ilmunud päevakajalistest sündmustest ja kangelastest. Vähe näeb kirjanikke ja raamatututvustusi televisioonis. Kirjanike ja uute raamatute tutvustamist saaks ehk toetada kultuuriministeeriumi kaudu, on ju raamatud väga oluline osa kultuurist.

Minu teada pole leida ettevaatavaid aastaplaane kirjastuste kaupa. Ehk oleks mõtet koguda kokku andmed ilmuvate raamatute kohta ja teha sellest koondkataloog, Nii saaks vältida pent-sikuid kordustrükkide avaldamisi mitme kirjastuse poolt üheaegselt.

Andrus Simsel
Kirjastus Olion

Mis on see jõud, mis paneb puud mahla jooksmata ja oksad pungi ajama, mis paneb õhu virvendama ja toob laululinnud koju? Vaata enda ümber. Kas pole kevade neis pajukassides ja selles lumeülases? Näed, kas pole ta tupest pääsenud esimeses liblikas ja nendes ruttavates veeniredes? Seisata ja tunnetada loodust enda ümber. Imbu temasse ja immuta teda endasse. Kas pole kevade aimatav kõiges selles voogamises, paisumises, tärkamises, kogu loodust valdavas hiiglaslikus kilinas-kõlinas, ahelaist pääsenud suures ja vabas elus?

Voldemar Panso “Naljakas inimene”

Foto: Jaanus Järva

Raamatud, mis muutsid laoseisu

Tauno Vahter

Nii nagu vaadatakse hämmastusega kinnisarvahindu, on kirjastajad aastaid näinud üha rohkem lookas poe- ja laoriuleid ning mõelnud, millega see kõik lõpeb. Eestis ilmub aastas üle nelja tuhande uue raamatu ja enamik kirjastustest suurendab oma nimetuste arvu ka käesoleval aastal.

Eesti kirjastaja ja eestlane üldse armastab paljutki keerata rahvaarvu väikese süüks ja osaliselt on see tõsi. Ent uudised välismaalt annavad märku, et tegu on ka rahvusvahelise trendiga.

Mõne nädala eest teatasid Soome ajalehed, et möödunud aastal toimus taas oluline langus võrkeeltest tõlgitud raamatute läbimüügis, eriti ilukirjanduse osas. Ka Saksamaal on tõlgete osakaal langenud viimase kolmekümne aasta kõige madalamale tasemele. Pisut ootamatult järeldus on see, et ühinevas Euroopas on inimestele üha olulisem kodumaine kirjandus ja tõlkeid ei viitsita lugeda. Küllap võib iga

Eesti kirjastaja kinnitada, et keskmine kodumaine originaalraamat saavutab müüginumbrites välismaise megabestselleri üle seljavõidu, eriti kui tegu ilukirjandusega.

Võib ju vastu vaielda ja öelda, et näiteks Soomes ja Saksamaal on tiraažid nii palju suuremad, et numbrid ei kannata võrdlust. Vale! Hea näide on Soome suurima kirjastuse WSOY kommentaar, kuidas osutusid majanduslikult täielikult läbikukkunuks möödunud aasta suurimate bestselleritena reklaamitud Cormac McCarthy, Michel Houellebecq ja Zadie Smithi raamatud. Esimest kahte müüdi koguni alla viiesaja eksemplari, mis tähendab kahjumit isegi Eesti tuhandeliste tiraažide juures. On ka esimesi pankrotte.

Viimase viie aasta teine tugev trend Soome lahe mõlemal kaldal on olnud nn naistekate läbimüügi langus, mida on üritatud korvata kriminullide avaldamisega.

Mida sellest kõigest järeldada? Ilmselt seda, et turu kasvust hoolimata on huvi tõlgete vastu vähenenud, ostjateta

raamatuid ilmub liiga palju ja üha tähtsamaks saab turundus.

Samas on raamatuärise astunud ajakirjanduskontsernidki, mis vähendab teiste kirjastuste raamatute retsensioonide potentsiaalset pinda. Selle olukorra suurimad kaotajad on need kirjastused, kelle toodangust suurima osa moodustavad ilukirjanduse tõlked ja kes ei suuda ümber orienteeruda. Huvitav on seegi, et Eesti fondidest on seni toetatud peamiselt originaaltekste, nüüd aga näib suuremas osus olevat hoopis uus tõlkekirjandus. Ei maksa loota, et kirjastused omavahel milleski kokku lepivad. Kõik pusivad omaette ja üritavad pääseda terve nahaga.

2006. aasta enimmüüdud tõlgitud ilukirjandusteosed Soomes:

1. Dan Brown “Meteoriiit” 97 000
2. Henning Mankell “Kennedy aju” 67 000
3. Kate Mosse “Labürint” 57 000
10. Ian McEwan “Laupäev” 21 000
20. Catherine Cookson “Puhast kui liilia” 12 000

uudis

Raamat helide maailmast

Kirjastuses Koolibri ilmunud Heino Pedusaare raamat “Tardunud helide maailm” on pilguheit tehnika ajaloo ühele harule, nimelt helide jäädvustamisele ehk salvestamisele.

Nimekas ja sõnaosav autor toob meie silme ette helitehnika arenguloo selle algusaastaist 19. sajandi lõpus kuni tänapäevani, tehes seda õige mitme kandi pealt ja sageli mõnusa muige saatel.

Teose kaudu saame tuttavaks salvestustehnika arengu ja selle ala pioneeridega, nende komistuste ja õnnestumistega ning tolleaegsete inimeste ja olustikuga.

Vaadeldavale ajajärgule omast hõngu lisavad rohked väljavõtted selle aja ajalehtedest ja reklaamidest. Kõik see kokku moodustab haarava loo, mida täiendavad arvukad fotod ja helinäited CD-l. Paljud plaadile kogutud helikilud kuuluvad haruldaste hulka.

Raamatu autor Heino Pedusaar, tehnika- ja muusikaajakirjanik, on raamatu kujundlikuks pealkirjaks oleva tardunud helide maailma veeres viibinud juba kuus aastakümnet. Selle aja jooksul on ta tegelema nii esimeste vaharullfonograafide kui ka nüüdisaegse digitaal tehnoloogiaga, kõik vahepealsete mõistagi kaasa arvatud.

Sõnaraamatute uus perekond TEA-lt

Reisihuviliste vajadusi arvestades on kirjastus kavandatud uue sõnaraamatutarja, mis rõõmustab puhkajaid ja ärireisijaid just suvehooaja hakul.

Sarja teeb eriliseks praktilise reisi-teabe rohkus: siit leiab Eesti välisesinduste kontaktandmed, mootühikute, temperatuuride, rõiva- ja jalatsinumbrite konverteerimise puutuva info, ülevaate eri tüüpi majutus- ja söögi-kohtadest jpm.

Trüki valmis on esimesed kolm TEA reisisõnastikku.

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2007

ilmunud

Tikkimine

Tõlkinud
Lii Tõnismann
köva köide
320 lk

Põhjalik ja kaunilt illustreeritud raamat võiks olla iga tikkimishuvilise raamaturiulil, seda nii praktilise nõuandja kui ka inspiratsiooniallikana. Ohtrad illustratsioonid, teaberohked joonised ja inspireerivad fotod aitavad sisustada kodu kaunite tikitud esemetega.

Raamatus on põhjalik sissejuhatus tikkimise põhioskustesse, lõnga kinnitamisest palistamiseni, lisaks nimestik kõikidest töövahenditest ja materjalidest, mida tikkijal tarvis võiks minna. Käsitlemist leiavad kuusteist populaarset tikkimistehnikat alates ristpistest ja lõpetades kaunistusmeetoditega, nagu näiteks kuldtkand. Iga tehnika puhul on esmalt juttu selle ajaloolisest taustast, seejärel näidatakse üksikasjalikult, kuidas vajalikke võtteid sooritada, järgnevad kujundusalased näpunäited ja lahti seletatud tööjuhendid.

Olenemata tikkija tasemest on käesoleva raamatu abil võimalik muuta kangatükk väärt taseseks, jälgida, kuidas muster sõrmede all ellu ärkab ja tunnetada paeluvat loomisprotsessi.

Lapitööd

Ruth Van Haeff,
Janine Flew
Tõlkinud
Rait Matiisen ja
Marja Matiisen
pehme köide
112 lk

Lapitekid on ajatu lisand igale kodule. Pole vist midagi nii kodu- ja peresoojust tekitavat kui käsitsi valmistatud lapitekk.

See kaunilt illustreeritud raamat annab üksikasjalikud juhendid viieteist erineva lapitöö jaoks – klassikalisest lapitööst moodsate tõlgendusteni.

Raamatus on toodud ka juhendid põhiliste lapitöö õmblemis- ja teppimisvõtete kohta, samuti mitmeid kasulikke näpunäiteid.

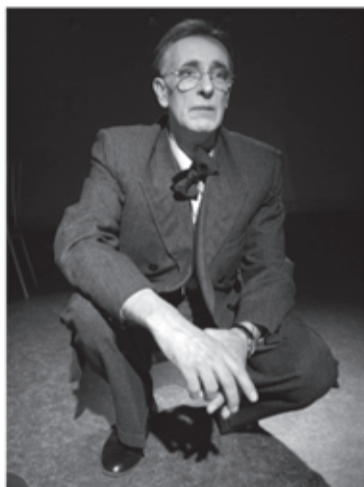
Enamiku siin esitatud lapitekkide valmistamisega saab hakkama keskmise õmblusoskusega, paljud tööd on jõukohased ka algajatele.

Kui su koer saaks rääkida...

Koolitusjuhend
kahejalgsetele
Dr Bruce Fogle
Tõlkinud
Tiina Voolaid
köva köide
160 lk

Iga koeraomanik teab, kui kergesti sobituvad koerad oma peremeest ümbritseva inimesele omase keskkonnaga.

Kõigist läbi aegade koos meiega elanud liikidest on koer inimesega kõige paremini kohanenud. Nad naudivad ühistegevust, jagavad meie mugavusehimi ja hoolimata oma suuruselt näevad meis ikka oma "vanemaid", ihates meil nagu lakkuda. See on liik, kellel on üleloomulik võime aru saada, mida me tahame. Kuid kas meie taipame ligilähedaseltki sama hästi, mida soovivad koerad?

Kuraditosin näitlejat "Hiirelõksus" lõksus

Pille-Riin Purje

"Kuidas seda saadet nimetatakse? Hiirelõks. Aga mis mõttes? Kuuldepiltlikus.

Tunned sa sisu? Ega seal midagi vastumeelset ole?"

See oli parafraas William Shakespeare'i "Hamletist". Nende sõnadega alustasin 2003. aasta suvel Vikerraadios uut saatesarja.

Et paljastada kuningas Claudiuse süüd, palus prints Hamlet näitlejatel etendada mõrvanäitemängu ja ristas selle paljutähendavalt "Hiirelõksuks". Ennekõike aga tuntakse "Hiirelõksu" Agatha Christie kriminaalse menüü näidendina, mida Londonis muudkui mängitakse, üle poole sajandi. Teatrisaate pealkiri andis võimaluse ühte liita nood kaks võrratut inglise kirjanikku, kelle looming püsib ajatuna ja üle aja. Pealekauba on Shakespeare ja Christie mu kaks suurt ja ammendamatu lemmikut. Nõnda need lõksukujudid hargnema hakkasid.

Tänaseks on sündinud üle kolmekümne "Hiirelõksu" raadiosaate. Neist kolmteist intervjuud aastatest 2003–2005 olen nüüd raamatusse kirjutanud. Saatesse mahub enamasti vaevast pool jutuaajamisest näitlejaga, tihti olen kahetsenud, et nii palju huvitavat juttu kuulaja eest varjule jääb. Raamatu-kaante vahel on aga hoopis pikemad intervjuud.

Kolmteist saladust raamatulõksus

Näitlejad, kelle sõnastatud mõtteid saab lugeda, on Arne Üksküla, Liina Olmaru, Indrek Sammul, Maria Klenskaja, Hannes Kaljujärvi, Aivar Tommingas, Laine Mägi, Lembit Ulfsak, Ülle Kaljuste, Toomas Suuman, Marika Vaarik, Roman Baskin ja Üllar Saaremäe.

Põnevate isiksuste kirev kuraditosin! Mängu sekkuvad ka kõrvaltegelased, peaosaliste kolleegid: "hiirelõksus" ilmutavad end näiteks Ita Ever, Ines Aru, Jaan Rekkor, Tõnu Kaljuste, Katriina Lauk, Rain Simmul, Anu Lamp, Erik Ruus, Andrus Vaarik, Juhan Ulfsak jt.

Muidugi on need üht konkreetselt ajahetke jäädvustavad intervjuud. Olevikulisel nagu teatergi. Aga raadiomikrofon püüdis oleviku lõksu ja raamat on lausunud sõna omakorda põlistanud. Mulle tundub, et kolmeteistkümne subjektiivse siseilma koosmõjus võiks sündida ka üks avaram koondportree. Milles mõtlevad, mida ütlevad või jätavad ütlemata kolmteist teatrile pühendunud inimest 21. sajandi hakul? Kuidas tunnetavad ja mõtestavad nad oma elukutset? Milles nad unistavad? Kas teater on lõks? Kas teater parandab maailma?

Seosed ja paralleelid, mis intervjuusid üles kirjutades tekkisid, nii vastajate mõttemaailmade kui ka nende rollide vahel, üllatasid mind ennastki. Kui tekkis kiusatus kommentaare lisada, andsin sellele järele. Juurde kirjutasin ka omapoolsed mõtisklused sügisel 2006, miniesseed iga näitleja olevikuhetkest. Samas loodan väga, et suutsin ridade vahele jätta saladusi, lugejale isepäist avastamisruumi.

Mis on teater?

Roman Baskin: "Ma arvan, et teater peab olema müsteerium. Et lavapind on püha koht, mina olen seda küll lapsepõlvest peale tajunud. Müstiline tunne on sinna astudes... Seal see müsteerium algabki."

Hannes Kaljujärvi: "Huvitavas inimeses on ju saladus sees ja huvitavas näitemängus ja huvitavas raamatus jne. Väike saladus on ja peakski jääma – et sa tahaksid temaga uuesti kohtuda, kas siis inimese või näidendiga..."

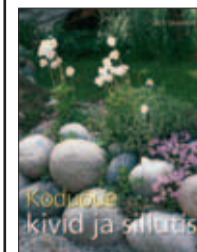
Marika Vaarik: "Ma olin seitse aastat VAT Teatris. Tagantjärele mõtlen, et ma olen väga õnnelik, et see nii on läinud. Ühelt poolt ma võin ju kahetseda, et ei ole Panso koolis õppinud – aga teiselt poolt ei oleks ma siis iialgi sattunud VAT Teatrisse. Ja just nende noortega kokku, kes siis lõpetasid peda instituudi. Peeter Jalaka kursus, Aare Toikka, Tiina Rebane... Härmo Saarm nende juhendajana – nemad võtsid ette, et teeme omaette teatri. Ja kõik oli nii noor ja nii algus ja täis entusiasmi."

Üllar Saaremäe: "Ma arvan, et teater on samavõrd ka vabadus, kuivõrd ta on midagi, mis on ainuoma. Midagi, ilma milleta tõesti ei saa. Selles on ka vabadust. Ka mitte teha teatris on suur vabadus, ehk siis välja kõndida. Mitte teda maha jätta."

Aivar Tommingas: "Ma olen tähele pannud: kui sa käid mööda kindlaksmääratud rada, siis see tulemus võib väga hea olla, aga ta ei ole alati huvitav. Endale peaks ka olema huvitav, mitte ainult publikule. Üldse see on üks huvitav probleem, et kas mängida kogu aeg ühtemoodi ja hästi – või siis muutada?"

Kuraditosin näitlejat "Hiirelõksus"
Kolmteist intervjuud raadiosaatele "Hiirelõks" (2003–2005)
Pille-Riin Purje
köva köide
343 lk

ilmunud

Koduõue kivid ja sillutis

Nils Skaarer
Tõlkinud
Viivi Variksaar
köva köide
95 lk

Raamat innustab aiaomanikke kujunduselemendina kive kasutama. Kive on looduses igal pool ja nende hankimiseks ei pea tegema suuri kulutusi. Raamatus esitatud praktilised nõuanded aitavad leida uusi võimalusi teede ja müüride ehitamisel ning ilukivide aeda paigutamisel. Nõuanded on koostatud nii, et eelteadmisi pole vaja, edasi viib huvi asja vastu. Tänu rohkele piltidele saab hea ülevaate, kuidas ise ehitada treppi, müüri, välikamina või kauni aialaia, laduda sillutist ning teha aeda muid kunstipäraseid taie-seid.

Aastaring aias

Berit Haggren,
Micke Persson,
Agnetha Wendel
Tõlkinud Maarja
Aaloe-Laur
köva köide
136 lk

Aiapidamise käsiraamat, millest saab ammutada nii teadmisi kui ka inspiratsiooni. Eelkõige on see raamat hea abimees praktilises aiatöös, kust leiab konkreetseid näpunäiteid ja lihtsaid nõuandeid, mida mingil aastaajal ühes või teises aia osas teha. Head tulemused sõltuvad tihti just aiatööde ajastamisest. Aed vajab asjatundlikku hoolt ja tähelepanu. Seda on kasulik teada, kui oled kujundamas endale oma isiklikku paradiisinaurakke.

Korja loodusest söödavaid taimi

Beate Slipher
Tõlkinud
Eha Org
köva köide
136 lk

Rohkelt kaunite fotodega illustreeritud raamat kutsub lugeja rändama läbi aastaegade, jutustades samas, kus ja mida looduses on võimalik leida. Lisaks on raamatus ka palju retsepte. Kõik need on illustreeritud fotodega, mis lausa ahvatlevad rohelist gourmet-toitu valmistama.

Lastele põhjamaa loomadest

Berndt
Sundsten,
Jan Jäger
Tõlkinud Maarja
Aaloe-Laur
köva köide
45 lk

Metsloomad – see kõlab põnevalt! Seda enam, et paljud neist elavad kodu lähedal: pargis, niidul ja metsas. Nad ümbritsevad meid isegi linnas. Enamasti nad kardavad inimesi, kuid tasa ja targu tegetudes võib paljusid neist oma silmaga näha. Raamatust saab lugeda, kuidas ja kus metsloomad elavad, kui suured nad on, mitu poega neil sünnib ja palju muud huvitavat. Tere tulemast põhjamaa metsloomade avastusretkele!

Saksa okupatsioonivõimu esindajad lahkuvad Eestist 21. septembril 1944.

Ühest pöördelisest nädalast

Toomas Hiio

Mitte väga paljudele meist ei ole antud võimalust oma noorusunistuste perfektseks realiseerimiseks. Mart Laaril on olnud see õnn. Vähemasti selles osas, mis puudutab tema aastakümnetepikkust huvi II maailmasõja, eriti aga 1944. a sündmuste vastu Eestis. 1980. aastate esimesel poolel alustas ta 1944. aasta sündmuste uurimist, valminud käsikiri sokutati Läände ja avaldati seal. 1993. aastal ilmus see ka eraldi raamatuna Eestis (Eesti 1944: tundmatu autori silme läbi. Olion, 1993). Ülevaade, mis oli kokku pandud peamiselt tolleks ajaks ilmunud ja Eestis või autorile kättesaadavate raamatute ja mälestuste põhjal, on loetav tänapäevalgi, eriti kui arvestada, et see on kirjutatud vaevu 25-aastase üliõpilase poolt ning vaatamata kasutatud materjali lünklikkusest ja tendentslikkusest tulenevatele vigadele.

Ohtralt uusi arhiivimaterjale

Ka ajalugu on teadus, mis järjest areneb ja mille resultaadid järjest paranevad. Teisisi pole see ka II maailmasõja ajaloo uurimisega. Ehkki võiks arvata, et nüüd, kus suurem osa sõjas ellujäänutest on surnud, võiks mälestus sellest samuti tuhmuma hakata, ei ole asi sugugi nii. Esiteks on II maailmasõja ajaloo kirjutamine tänapäeval palju emotsioonivabam, kui see saanuks olla 40 ja isegi 20 aastat tagasi. Teiseks on viimastel aastatel lisandunud hulk uut materjali: Eesti arhiivid on uurijatele avatud ja on võimalik kasutada ka teiste riikide arhiive. Eriti endise parteiarhiivi hoidlates on rohkesti materjali, mis varem oli seitsme luku taga, kaa-

sa arvatud Punaarmee Eesti Laskurkorpuse dokumentid. Parteiarhiivis säilitatavad materjalid võimaldavad heita pilku ka nõukogudeaegse ajaloo-kirjutuse kõõgipolele, samuti uurida omal ajal Venemaa arhiividest tellitud fotokoopiaid, sealhulgas materjalidest, mida toona salajasteks peeti. 1980. aastate lõpul, muinsuskaitsealuse kõrgajal koguti tohutu hulk mälestusi ka II maailmasõja sündmuste kohta. Uuemal ajal, ja sealjuures üsna märkamatutes väljaannetes, on suur hulk mälestusi ka avaldatud, autoril on olnud tahtmist need üles otsida ja viitsimist ka allikakriitiliselt läbi sõeluda.

1944. aasta sündmused jätkuvalt aktuaalsed

II maailmasõja ja eriti 1944. a sündmused Eestis on jätkuvalt aktuaalsed, uuemast ajast võime meenutada kasvõi Tiefsi valitsusega seotud sündmuste 60. aastapäeva tähistamist 2004. aastal, Inimsusevastaste Kuritegude Uurimise Eesti Rahvusvahelise Komisjoni mahuka lõpparuande ilmumist 2006. aastal ning avalikkuse kestva tähelepanu nautivat diskussiooni II maailmasõja sündmuste üle Eestis eelkõige Lihula-Tõnismäe liinil koos siiretega sise- ja välispoliitikasse. Lõpuks väljendub Mart Laari 1944. aasta raamatute aja- ja asjakohasus ka nende jätkuvas publikumenus. Käesolev raamat ongi õieti sõltumatuks järjeks kahele varemilmunule: 2005. aastal ilmunud "Emajõgi 1944: II maailmasõja lahingud Lõuna-Eestis" jõudis täiendatud ja parandatud kordustrükini 2006. aastal. Samal aastal ilmunud "Sinimäed 1944: II maailmasõja lahingud Kirde-Eestis" täiendatud ja parandatud kordustrükki ootavad asjatundjad juba pikisilmi.

Pöördeline nädal

Raamat "September 1944" katab õige lühikese ajavahemiku Eesti ajaloos: Saksa vägede Eestist taandumise algusest 16.–18. septembril kuni Tallinna ja kogu Eesti mandriosa hõivamiseni Punaarmee poolt 22.–24. septembril 1944. Ehkki pöördeline aeg tihendab alati maksimaalselt nii sündmused kui nende tähenduse, märkab lugeja, et kui ühest nädalast saab terve raamatu, siis on Eesti ajaloost veel väga palju raamatuid kirjutamata. Mart Laar katab selle nädala põhisündmused — Saksa vägede taganemise ja Punaarmee pealetungi, Saksa mundris eestlaste, kes soovisid kodumaa pinnal edasi võidelda, vastupanukatsed sakslastele, "soomepoiste" loo, Jüri Uluotsa – Otto Tiefsi valitsuse eeloo, kokkuseadmise ja ülesastumise, admiral Johan Pitka löögirühma moodustamise ja tegevuse, eestlaste vennatapulahingud Avinurmel ja Porkunis ning Tallinna vallutamise – "vabastamisega" seotud küsimused. Sealjuures on autoril olnud aega ja oskust kõik need sündmused, mida esmapilgul seob vaid aeg ja ruum, põhjalikult läbi mõelda, analüüsida ja seostatud kujul lugeja ette tuua.

Laiemale lugejaskonnale mõeldud

Ehkki raamatus on sadu viiteid allikatele ja kirjandusele, on ikkagi tegemist eelkõige laiemale lugejaskonnale suunatud käsitlusega. Iga fakti ja mõttekäigu viitamine ei olegi olnud autori eesmärgiks, loodetavasti jääb see tulleasse akadeemilisse käsitlusse. Sellepärast on viited viidud ka raamatu lõppu, et lugejat raamatu neelamisel mitte eksitada. Ette võib heita vaid viidete nummerdamist peatükkide kaupa, nii on õige viite leidmisega

raamatu sabast tükk tegemist. Kuid tavalugejat see ei sega.

Siinkirjutaja oli raamatu "September 1944" toimetaja. Mart Laari teksti on hea lugeda, sest lugu on alguse ja lõpuga, mõttekäigud selged ja kohatise sõnaohtrus pigem lihtsustab lugejal, kelle jaoks kokkupuude käsiteldavate sündmustega võib olla esmakordne, loetava mõistmist. Tahan tähelepanu juhtida ka autori valitud illustratsioonidele, sealhulgas eriti Tiefsi valitsuse liikmete portreefotodele — roll, mis nendel meestel on olnud Eesti riikliku järjepidevuse alalhoidmisel, on nüüd võimalik ka piltidena mälu vajutada.

Ühelgi demokraatlikul riigil ei saa olla ametlikku ajalugu, nagu ei saa olla ametlikku bioloogiat. Riigid, mis on ühte või mõlemat üritanud, on varem või hiljem ebaõnnestunud.

Mart Laar on ajaloolane, kes on ühtlasi tegevpoliitik ja oma otsustes juhindub rohkem või vähem oma ajaloolastest teadmistest. Nii väljendub tema raamatus ka tema kui poliitiku suhtumine Eesti riigi ja rahva saatuse jaoks otsustavatesse sündmustesse 1944. aastal, mille ta on ajalooeaduslikele meetoditele ja vahenditele toetudes nüüd ka lugeja ette toonud.

September 1944. Otto Tiefsi valitsus.
Mart Laar
köva köide
413 lk

ilmunud

Jah, härra peaminister

J. Lynn & A. Jay
Tõlkinud
Juhan Kahk
köva köide
639 lk

Teleseriaalina tuntus saanud vaimukas komöödia, mis räägib riigiametnike raskest saatusest Suurbritannias minister James Hackeri enese päeviku kaudu.

Tegu on järjega raamatule "Jah, härra minister". Kõrgeaulise James Hackeri päeviku sissekanded jätkuvad.

Nagu kirjutab toimetaja raamatu eessõnas, tekitas Hackeri ootamatu saamine peaministriks suuri probleeme nii Suurbritanniale kui ka tema toimetajatele.

Taas on müügil ka raamat "Jah, härra minister".

Mürgi-liblikas

Erik Tohvri
köva köide
237 lk

Küllap on paljud naised teda oma elus kohanud — kena, abivalmit, armastusväärset

noorepoolset meest. Meest, kes oskab südantvõitvalt naerutada, kes üritab igapäevamures lohutust pakkuda ja sellega ükskõik kelle hallivõitu argielus kogunisti uue, särava lehekülje pöörata. Meest, kes oma päikeselise olemusega nii mõnegi abielus eevatütre võrdlema ja südant valutama, võib-olla isegi kahtsema paneb, et tema abikaasa selline ei ole...

Agas kas ta on ikka niisugune, omakasupüüdmatult abivalmis? Ehk on tegemist hoopis liblikapüüdjaga? Või on ta ise kirevalt kaunis liblikas? Äkki koguni salakaval mürgiliblikas?

Sõlmed ja ristid

Ian Rankin
Tõlkinud
Kristjan Jaak
Kangur
pehme köide
208 lk

Ian Rankin on päris kindlasti üks populaarsemaid šoti kirjanikke ning tema raamatud on tõlgitud paljudesse keeltesse.

Ta on saanud peaaegu kõik võimalikud kriminaalkirjanduse eest antavad auhinnad, tema raamatute järgi on tehtud telefilme ja tema kuulsus kasvab pidevalt.

Rankini maailm on kuritegelik Edinburgh, kus tegutseb küünilisevõitu politseinik John Rebus, napsitaja ja rokkmuusikasõber.

Edinburghi on vallanud õudus, sest kaks tütarlast on röövitud ja jõhkral tapetud.

Kadunud on juba ka kolmas laps ning politsei kardab kõige halvemat. Tapjat jahtivate politseinike seas on ka John Rebus, kes ei oska alguses aimatagi, et mõrtsuka saadetud sõlmeseotud paelad ja tikkudest ristid on just talle mõeldud.

Kuid saab üha selgemaks, et mõrvarit seob miski Rebusiga ja et ohus on ka Rebus tütar.

15 minutit päevas

Mõtteid jagavad:
Liia Võõras,
Marje Liigus,
Malle Ruumet,
Marja-Liisa Saulep

Maailmas on registreeritud üle 6700 keele. See hulk võõraid keeli seab meie ette ülesande leida traditsioonilise võõrkeele omandamise kõrval õppevõimalusi, mis kiirendaks esmase suhtlemisoskuse omandamist ja juhataks huvilise edaspidisest vajadusest lähtuvalt põhjalikumate õppevormide juurde. Võõrkeeleõpikuid on sadu, palju on ka võõrkeele õppimise meetodeid. Igal neist on omad eelised ja ka puudused.

Kirjastuse Koolibri kaudu on nüüd Eesti keelehuvilisteni jõudmas Suurbritannia kirjastuse Dorling Kindersley Limited viis raamatut: on ilmunud "15 minutit inglise keelt", "15 minutit prantsuse keelt", "15 minutit itaalia keelt" ja ilmumas on "15 minutit hispaania keelt" ja "15 minutit saksa keelt". Kõik need on leitavad ühise pealkirja all "Oma silm on kuningas". Juba pealkirjad ise on keeleõppe huviliste seas imestust ja kohati ka kahtlust tekitanud. Kahtlus valitses esialgu ka raamatute eestindajate seas.

Sobib tempoka elulaadiga

Kuidas on võimalik ainult 15 minuti õppimisega päevas jõuda elementaarse vestlustasemeni? Eriti raske on seda uskuda keelte puhul, mille sõnu hääldatakse kirjapildist erinevalt.

Tänapäeval vajavad paljud inimesed võõrkeele oskust, kuid nad ei leia aega traditsioonilisele keeleõppele. Sageli loobuvad tööalaste välisreisidega seotud inimesed regulaarsest keeleõpust just aja puudusel. Vajadus suhelda on aga suur.

Kaasaegne maailm on avatud, soovime seda kiiresti avastada ja seal end ka keele kaudu kuuldavaks teha. Tahame ju öelda kas või tervituse, tänu ning

paar lauset selles keeles, mida võõrsil kõneldakse. See pole ainult ühepoolne rõõm, vaid ka austus võõra maa vastu. Kui soe tunne on meil endil, kui mõni välismaalane ootamatult tervitab, täna või jätab hüvasti eesti keeles!

Ka tegijad ei osanud esialgu ette näha lugejate arvamust nendest raamatutest. Täna päeva seisuga võib kinnitada, et suhtumine on olnud üllatavalt positiivne. Raamatuid on väga hästi ostetud ja ka tagasiside on olnud positiivne. Küllap äratab tähelepanu ka raamatu maagiline pealkiri – kes ei sooviks keelealast edenemist tunda pelga 15 minuti õppimise jooksul.

Mõned eripärad

Millest tuleneb suur huvi ja rahulolu?

Arutlustes tõlkijate ja toimetajatega toodi välja mitmed aspektid, mis esmapilgul ei paistnud silma või tundusid isegi veidi õppimist raskendavatena.

Tegemist on hästi läbi mõeldud võõrkeele algõppe süsteemiga, mis seisneb esmaselt vajalike teemade valikus ja situatsioonimetoodikas koos elavate illustatsioonidega.

Häälusmärgid on ladina tähestikus, mis esmapilgul tundub kummaline, seda eriti võõrkeele õpetajale ja keele oskajale, kuid samas annab algajale võimaluse kohe hääldusega ise hakkama saada.

Kiire ja lihtne

Algajat keelehuvilist paelub nende väljaannete puhul just lihtsus ja kiire toimetuleku võimalus: kenad inimesed piltidel, nende elav miimika, napp grammatikaosa... ja oledki ise oma lausete tegija ja selle valdaja!

Materjali süsteemne esitus julgustab ka kõige keelevõõramat inimest. Pühendades 15 minutit päevas võõrkeelele, on võimalik omandada algteadmised, mis annavad piisava baasi jätkata edaspidi süvendatud võõrkeele õppimist.

See on eelkõige kaasaegne raamat kaasaegsele inimesele, mõeldud laiale

keelehuviliste ringile. Vaatamata väiksusele sisaldab see hulga kõige enamasutatavaid sõnu ning väljendeid, samuti viiteid kõneldava keele maa kultuurile ja tavadele.

Raamatud on formaadilt sobiv täiendus reisijuhile tüüpi raamatutele, seda on mugav kaasas kanda ja lugeda sobival ajal ja kohas, võtta kaasa kas või lennukisse ja bussi. Raamatukese hind on taskukohane ja ka raamat mahubki kenasti taskusse.

Abiks ootamatus olukorras

Skeptikul soovitaksin vaadelda neid raamatuid inimese seisukohalt, kes näiteks hakkab sõitma Inglismaale, Prantsusmaale, Saksamaale, Itaaliasse või Hispaaniasse, aga teadmised piirduvad vaid mõne käibefraasiga. Näiteks Inglismaale minnes vaid lausega "How do you do?" ja selle juurde kuuluva vastusega "Yes I do". Raamatu abil saab vajalikud asjakohased fraasid omandada kiiresti ja valutult.

Nii sõnavara valikut kui kogu materjali esitust iseloomustavad sõnad kiire, kerge ja lõbus.

Just selline õppevahend sobib kiirustava elulaadiga ja ootamatult tekivate vajadustega omandada uusi oskusi, olgu selleks siis ka inglise, hispaania, prantsuse, saksa või itaalia keel.

Julgest ja edu uute keelte algteadmiste omandamisel!

15 minutit prantsuse keelt
15 minutit itaalia keelt
15 minutit inglise keelt

Ilmumas:

15 minutit hispaania keelt
15 minutit saksa keelt

Õpikud ilmuvad sarjas
 "Oma silm on kuningas"
 pehme köide
 160 lk

Ma räägin teile Osvaldist

Ülemnuuskur Osvald

Christian Bieniek
 Tõlkinud Urmas Kaldmaa
 pehme köide
 136 lk

See huvitav ja naljakas raamat räägib ühest detektiivklubist, mille ülemnuuskur on koer Osvald, kes ise lugu jutustab. Peale Osvaldi kuuluvad klubisse tema peremees Timo, Jussuf, Pikk-Sven, Maruša ja Isabel.

Ülemnuuskuri ametisse ülendati Osvald seetõttu, et ta leidis üles Maruša kassi Cora. Tegelikult juhtus see kogemata ja Osvald tegi ainult näo, nagu ta kassi otsiks, sest selle eest lubati talle kaks juustuburgerit. Aga söömine on Osvaldi lemmiktegevus. Lisaks meeldib talle veel väga magada ja see, kui Isabel teda paitab.

Mis Osvaldile üldse ei meeldi, on jooksmine ja kui teda taksiks kutsutakse. Tegelikult ongi ta ema poolt taks, aga ta häbeneb seda ja saab väga vihaseks, kui keegi julgeb talle seda meelde tuletada.

Veel vihkab ta Akselit, kes valetas, et Osvald hammustas teda. Aksel ongi raamatu kõige ebameeldivam tegelane, sest kuigi maalivargad olid ka pahad, ei olnud nad vähemalt valelikud.

Maalivaraste kinnipüüdmine oli ka Osvaldi teene. Ta peitis end Timo kotti ja kui üks varas võttis Timo vangi, siis oli Osvald see, kes teised detektiivid ja politseinikud appi kutsus. Osvald sai selle eest terve kuhja liha, mida ta raamatu lõpukski ei jõudnud ära süüa.

Henrik, 9-aastane

Kõige uskumatamad küsimused

Kas loomad pesevad hambaid?

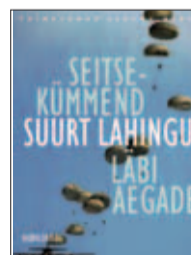
Henning Wiesner
 Tõlkinud Virve Kaal
 kõva köide
 116 lk

Olen hetkel Euroopa loomaaiadirektoritest kõige kauem ametis olnud, kõik minust pikemalt seda tööd teinud ametivennad on juba pensionile jäänud või juba manalateel. Seega võin kinnitada oma Müncheneri kolleegi ja hea sõbra, professor Henning Wiesneri sõnu, et meid kimbutatakse väga sageli kõige võimatamate küsimustega, mis puudutavad loomi või nende elukorraldust.

Wiesnerile pakkus radiojaam Bayer 3 võimaluse vastata mõningatele neist küsimustest ajal, mil kuulajad oma hommikuse kohvi taga istuvad. Professori herra muhedad pajatused loomade elust said kuulajate hulgas nii populaarseks, et need otustati ka raamatusse raiuda. Sel kujul pälvisid lood koguni maineka rahvusvahelise lastekirjanduse preemia ning neid tõlgitakse juba agarasti paljudesse keeltesse. Seda raamatut sünnib lugeda igas vanuses.

Nüüd siis on raamat maakeelsena kättesaadav ka eesti lugejatele ja igaühel on võimalus peale selle, kas loomad hambaid pesevad, raamatust järele uurida, miks emased palvetajad oma partneri suguakti ajal nahka pistavad, kuidas sääsk isegi pimedas tekiserva alt korraks välja piiluva varba kohe üles leiab, mil moel kanguruema piimanäärmeis tekib eri vanuses poegade tarvis üheaegselt mitmesuguse koostisega piima, miks troopikas pole valgeid lambaid, mis on ühepäeviku elumõte ja kuidas sebrad savanniarvustes mõnikord nähtamatuks muutuvad.

Mati Kaal, Tallinna Loomaia direktor

Seitsekümmend suurt lahingut läbi aegade

Toimetanud Jeremy Black
 Tõlkinud Tarmo Lilleoja
 kõva köide
 304 lk

Sõdadel ja lahingutel on maailma ajaloos oluline tähendus. Sageli määravad need rahvaste ja tsivilisatsioonide saatuse ja edasise kujunemise. Samas pole kõik pöördelised lahingud alati olnud vaenu-poolte suuruse poolest mastaapsed ning ka väikestel lahingutel võivad olla tõsised poliitilised tagajärjed.

Raamat viib lugeja põnevale retkele läbi ajaloo otse kuulsusriikaste sündmuste keerisesse. Selle lehekülgedel kohtute säravate ja vaprate väejuhtidega, nagu Hannibal ja Friedrich Suur, ning saate muu hulgas teada, kuidas kreeklased löid Maratoni ja Salamise lahingus tagasi pärslaste hiigelarmee sissetungi.

Lisaks üldtuntud lahingutele, nagu Waterloo või Stalingrad, leiab siit ka vähem tuntuid, nagu lahing Hakata lahes, mis lõpetas mongolite katsed Jaapanisse tungida, või Ayacucho, millega Lõuna-Ameerika vabanes lõplikult Hispaania ülemvõimu alt. Sündmuste jälgimist hõlbustavad skeemid ja kaardid ning mõõdund aegu aitavad värvikamalt ette kujutada illustatsioonid, maalid ja fotod.

Üksikute lahingute kaudu saab lugeja ülevaate ka pikemaajalistest protsessidest, impeeriumide käekäigust ja vastasseisudest ning relvastuse arengust antiikaja viskerelvadest Iraagi sõjas kasutatud "tarkade" raketideni. Samuti selgitavad autorid, kuidas tehnoloogilised uuendused, nagu raudtee kasutuselevõtt või tulirelvade täiustamine on mõjutanud väejuhtide strateegiat ja taktikat. Raamatut käest pannes mõistab lugeja paremini ehk sedagi, kuidas meie tänane maailm on kujunenud selliseks, nagu see on.

Kuldar Traks

ilmunud

Kummaline kuju
Jutuvalimik
Kunstnik
Catherine Zarip
köva köide
56 lk

Jutuvalimikus "Kummaline kuju" ilmub sarjas "Lapse oma juturaamat". Lugusid on kokku viielt autorilt: Heljo Mänd, Ira Lember, Jaan Rannap, Olivia Saar ja Helju Rammo.

Juturaamatus on väikestele lugejatele päris lühikesi, aga ka pisut pikemaid lookesi laste mängudest, suhetest sõprade ja pereliikmetega, on kodusoojust ning südamehellust, kuhu kuulub ka lahedat nalja ja rõkavat rõõmu.

"Kummalises kujus" pajatatakse ka tähtpäevadest – põnevast jõuluootusest, emadepäeva meeldejäädavast tähistamisest ning lustakast mardri- ja kadripäevast.

Röövlilaev
Henno Käo
Kunstnik
Priit Rea
köva köide
48 lk

Sarjas "TEA lasteluule varalaeas väikestele" ilmuv "Röövlilaev" on mitmekülgne ja üllatusterohke luuleraamat. Kirjanik kõneleb lapsega ka kaugematel, vähem tuntud teemadel, nagu maakerana, külgetõmbejõud, minevik ja tulevik, uskumine ja kahtlemine.

Luuleraamatus on veel meeleolukaid pilte loodusest: vihma kodust, pilvest, kel hakkas taeva all igav, herilasest, kes trollibussis lendab õlalt olale ega mõtle sõiduvõlale. Raamatu lõpuosast leiab lugeja toredaid talve- ja jõuluuletusi.

Heljo Männi sisekõlad

Rein Pöder

Kohe-kohe on lastekirjanik Heljo Männi loomingus tähtsamas üks suur ring – viiskümmend aastat tagasi ilmus kirjaniku esimene lasteluuleraamat "Oake", ja läinud aasta hilissügisel kes teab mitmekümnes luulekogu "Laps tahab koduks päikesekoda".

Kas neid kaht on põhjust võrdlevalt vaadelda? On ju iga kirjaniku ja eriti lastekirjaniku loomingus alati teemasid, millele ta jääb truuks kogu oma loomingu jooksul. Kui "Oake" oli kodusoe ja südamluk noore ema värsiraamat, milles lapse elu ja askeldusi nähti välise pilguga, siis "Laps tahab koduks päikesekoda" on tõesti peaaegu seema maailm, ainult nähtuna seestpoolt, lapse enda vaatenurgast ja tunnetesandilt. Erinevusi on teisigi.

Nõnda on meil põhjust rääkida mitte niivõrd ühest loomingulisest ringist, vaid ikkagi spiraalikeerust, mille puhul on jõutud tõepoolest kohakuti oma loominguga algusega, ainult et kõrgemal tasemel.

Vormiliselt koosneb uus luuleraamat kahest osast – suuremast, laulude osast ja väiksemast ehk laste palvete tsüklist.

Sisemiselt on luuleraamat väga soe, sõbralik ja usalduslik, mida aitavad võimendada ka Ülle Meistri samas helistikus vaadeldavad pildid. Ja ka keeleliselt on värsiraamat jätkuvalt heljomännilikult leidlik. On tunda, et riim on endiselt tema tugevaimad külgi; luuletaja lähtub teada tösiast, et vaid oskuslikult riimitud luule jääb lapsele meelde, ja pakub noorele lugejale-kuulajale lusti. Seejuures ei karda ta riimikordusi, ehkki väga suur lasteluulepraksis peaks ju mõningast ettevaatust sisendama.

Luuleraamatu "Laps tahab koduks päikesekoda" sõnumit võimendavad Ülle Meistri samas helistikus vaadeldavad pildid.

Vastupidi, selleski raamatus otsib ta aina uusi riimimisvõimalusi, lausa nautides mõnda õnnestunud leidu. Parim näide säärasest ladusest on just "Kolme lapse laul". Riimide osaks saavad tihti laste endi nimed – Eevike, Heidike, Maela ja Mati ning isegi Rahel. Või peaks ütleva, et iga lapsenime taga peitubki ju kindel iseloom ja suhe ning kokkukõla või dissonants tegelikusega. Omaette leiud on kas või kaks niisugust nime nagu Lagina Liina ja Pigina Piina. Luuletaja värss, nagu juba vihjatud, sisaldab ka sisemisi kõlasid.

Tõelise sõnahelina peale on üles ehitatud luuletus "Tantsulaul" oma korduva dling-lingiga. Esimese osa kõige abstraktsem laul on muidugi "I-tähe laul". Ja justkui teist tsüklist et-

tevalmistavaks luuletuseks kujuneb "Sünnipäevalaul".

Raamatukese teine pool üllatab küllap nii noort kui ka kogenud lugejat ning iga lastekirjandusspetsi. Selle tsükli pealkiri on "Palvelaulud". Luuletaja on, ja küllap esimesena meie lastekirjanduses, nüüd tagasi toonud teema, mis on sealt puudu olnud oma kuuskümmend aastat. Kõige drastilisemaks selle teema vältimise näiteks oli muidugi omaaegne H. Hoffmanni eestikeelne "Kolumats" (Andres Ehini tõlkes), kus tšensuuri käsi oli klassikalistes ridades "Lapsed, olge pavid ja head, / siis teil ingel paitab pead" asendanud sõna "ingel" sõnaga "mamma".

Heljo Männi kaheksa "Palvelaulu" toovad, nagu öeldud, me lasteluulesse

ühikorraga tagasi nii ingli, Jeesuse kui ka Jumala. Aga see pole mingi luule vormis piibllilootund ega religioosne propaganda ega tahtmine originaalitseada.

See on lapsemaailma avardamine harduse, pihtimuse, empaatia, üleloomuliku valda. Sest kuhu siis mujale peaks pöörduma väike hing, kui ta on mures oma haige ema pärast, kui ta on õdede-vendadeta, kui ta on üksik ja õõ ja tundmatusega.

Jah, igal lapsel peab olema peale isa ja ema ja oma pere ka kaitseingel, siis on maailm täiuslik. Selle tõdemusega sulgemegi raamatu "Laps tahab koduks päikesekoda" ja mõistame, et raamatu pealkirja on peidus midagi enam, kui esialgu tundus.

Rohkesti põnevust, tublisti tarkust

Loodus, loomad ning põnevad seiklused iseloomustavad sarjas "TEA lastejuttude varalaeas suurematele" ilmunud Jaan Rannapi valikkogu "Tuukerkoer Torru ja teised loomad", mida kirjanik lähemalt tutvustab.

See oli erakordne aeg, mil Paiselehe tänava tuukerkoera pesakonna viimane kutsikas ilmale tuli. Keeruline aeg. Just-just iseseisvaks saanud Eestis tegid pangad pankrotte, tehased jäid seisma ning järjest rohkem kogunes inimesi, kes pidid uue töökoha leidmiseks hakkama ümber õppima. Endine arveametnik Jürgen Jorjen oli üks nende hulgast. Kas majja toodud kutsikast oli siin tõesti loota abi? Niisuguse mõtte pani igatahes Jürgenile pähe kutsikaga oma vana võla tasunud naabrimees.

"Sa oled ju märganud, mis meie ümber toimub," kinnitas Jürgenile sõber Jaak. "Vargad varastavad, röövlid röövivad. Turvamehi ja valvureid nõutakse järjest rohkem. Valvur koos koeraga, välg ja pauk! Siin on sulle kõrgepalgaline töö pensionile minekuni. Selle nimel tasub pingutada."

Kirjanik ja loodusesõber Jaan Rannap matkal Halliste jõe äärde – oma lapsepõlve mängumaale. Foto: Arvi Kriis.

Jürgen Jorjen pingutabki. Üha suuremaks kasvav ja võimsamaks muutuv Torru samuti. Ning aasta möödudes on neil tõesti mõnus töökoht olemas, hea palk jooksmas ja kuulsust küllaga. Sest pärast saagiretkele tulnud vargabande rajalt mahavõtmist kaunistab suure kaubalao sissekäiku tahvel koerapildi-

ga, all kiri: SIIN VALVAB TORRU.

Kui hiigelpildiga kiiduplakat kõigile vaadata, kas siis peaks hing rahul olema? Torrul ehk küll, aga auahnel peremehel Jürgenil mitte. Jürgeni peas hakkab idanema mõte, et tema koos vägeva koeraga võib leida veel paremat rakendust kui varaste tõrjumine.

Reklaamiäri haarab jõudsalt uusi valdkondi, vallutab ajalehtede lehekülgi ja telesaateid. Mida üllatavam pilt, seda suurem mõju. Lokkiskarvaline Torru võiks meelitada ostma mida tahes.

Ja lähemki käiku projekt, kus kaamera ette peab jääma jõel ümberminev kaubapaat, ning Torru päästab

selle maaletooja kaupu, kes filmijatele rohkem maksab. Torrul tuleb läbi teha erikoolitus. Ehkki ta sellega edukalt toime tuleb, äpardub uhke plaan. Kõigi plusside kõrval on tuukerkoer Torrul ka üks peremeest kurvastav miinus. Ja filmitöös saab see saatuslikuks. Aga elu läheb edasi ja kohe ootab Torrut uus väljakutse, mis viib kohtumiseni bussi röövinud relvastatud kurikaelaga.

Tuukerkoer Torru kõigi nende silmapaistvate saavutuste üleslugemiseks, mis said alguse juba enne valvuritööle asumist koduvarga kapi otsa peletamise ja tänaval peremeest rünnanud päti pikali-paiskamisega, ei ole siinkohal ruumi.

Veel leiab lugeja raamatust lood polaarjoone tagant Eestisse toodud kivijänestest, meie metsade loomast nügisest, hüljatud hundikoera saatusest jpm.

Tuukerkoer Torru ja teised loomad
Jaan Rannap
Kunstnik
Jüri Mildeberg
köva köide
168 lk

Oma kodu retsept

Riina Lõhmus

Siiri Oviir, olete poliitik ja feminist, nüüd korraga kõneisik raamatule "Suur perenaise käsiraamat"?

Oma põhimõtetest taganemata arvan, et naise roll on olla kodu õhustiku, mugavuse ja pere traditsioonide elushoidja. Ja kui naise loomuses on need võimed, mis teevad koduelu õnnelikuks, siis tuleb seda rolli säilitada. Mina olen selle hoiaku pärinud ja tahan selle ka oma lastele edasi anda.

Kust saite teie oma esimesed perenaise tarkused?

Kõige rohkem õppisin vanaemalt. Mul on alati käepärast ka üks õige vana, 1930. aastatest pärit perenaise käsiraamat. Aga seda on vanaaegse trükikirja pärast võimatu kiiresti diagonaalis lugeda ja eks aeg ole ka edasi läinud.

Kui palju teie pere traditsioone on pärit lapsepõlvkodust?

Mu vanaema oli kodune proua juba enne okupatsiooniaega ja uue korra oludes polnud tal võimalust korralikku töökohta saada. Meie majapidamise eest hoolitsemine oligi tema töö, peretraditsioonide säilitamine lausa missioon. Igal pühapäeval kell kolm oli meil perekondlik lõuna. Kõik trennid ja võistlused pidid selleks ajaks läbi olema. Nii me siis istusimegi lauda, ema, vanaema ja selleks puhuks külla tulnud tädid ning ainsate toona vabaduses viibivate meeshingedena minu kaks venda. Lõuna kestis mitu tundi. Räägiti tuttavatest ja lapsepõlvest, Eesti elust ning sellest, kuidas kõik oli olnud vanasti.

Eks vanaema hoidis lastel silma peal, kuidas meie lauakombed edenevad, õpetas, milline on kalakahvel ja kuidas nõusid lauale asetada. Ma püüan seda oma lastele ja nüüd ka juba lastelastele edasi anda. Et tänapäeval on vanaemadel kole kiire, siis kuulub üks korralik käsiraamat marjaks ära.

Eesti elu on orienteeritud edule. "Suur perenaise käsiraamat" võtab jutuks ka pere mured. Mis te sellest arvate?

Eestis on edukas olla peaaegu kohustuslik, stress olgu su enda asi. Igal perel on aga muresid ja pereliikmed olgu valmis üksteist toetama, kas või paari lihtsa sõnaga. Kui minu suunurgad juba lõuast allapoole vajuvad, siis ütleb minu abikaasa ikka: "Mõtlet, oleks või-

Siiri Oviir osaleb novembris ilmuva TEA "Suure perenaise käsiraamatu" tutvustamises. Tänapäevase hõivatud perenaise on asjalik käsiraamat talle hea abiline. Pildil koos tütrepoja Henriga. Foto: Annika Haas

nud ju palju hullemini minna!" Ja juba ma hakkangi mõtlema, et jumala eest! Eestlastele tuleb vist tõesti raamatu kaudu sisendada, et murest peab kodus rääkida saama, tuleb osata kuulata ja lohutada. Ja kiita ka. Brüsselis näen, et meie oleme sealsete naistega võrreldes ehk hakkajamad, aga nemad on palju avalamad ja rõõmsamad.

Säästmine pole praegu pooltki nii moekas kui kulutamine. Perenaise käsiraamat manitseb ka kokkuhoidlikkusele, kas näete selles ohtu olla ajast maha jäänud?

Praegust laenamist vaadates on mul suisa hirm. Meie, vanemad, vastutame selle eest, et meie lapsed õpiksid säästma ja mõtleksid tulevikule. Minu arvamusest vanaisa hobi oli raamatute koitmine. Vanaema hoidis kokku kallite toiduainete pealt ja tegi vanast mantlist

vajadusel uue, aga häid raamatuid ta armastas ja ostis. Ja vanaisa köitis need kaunilt nahka, isegi ajakirjade aastakäigud. Ta mõtles seda tehes tulevikule. Tänu temale on meil nüüd suurepärase korras olev vana raamatukogu.

Uues käsiraamatus on ka üksjagu toiduvalmistamise õpetust ja retsepte. Milline on teie "oma retsept", mis raamatus leiduda võiks?

Kui ma vast abiellunud perenaise abikaasa soovil leivasuppi tegema hakkasin, ei olnud mu paarist kokaraamatust abi. Hakkasin kuiva leiba otsast riivima, aga ei edenend see kuidagi. Viimases hädas helistasin paar aastat varem abiellunud sõbrannale. Ta naerab seda lugu tänapäevani. Nii et hea leivasupi retsepti paneksin sinna küll, kuivatatud õunte, jõhvivate või pohladega, ja mitte vahu-, vaid hapukoorega.

Ja ikka koos õpetusega, et leiba tuleb enne leotada ka.

Kui "Suur perenaise käsiraamat" kord ka teie raamaturiivis koha leiab, mis te sellega siis peale hakkate?

Eks tal ole paari kuuga tähtsamatele kohtadele lipikud vahele pandud. Ja loen ma seda kindlasti hoolega.

Suur perenaise käsiraamat
köva köide
värvitrükk
430 lk

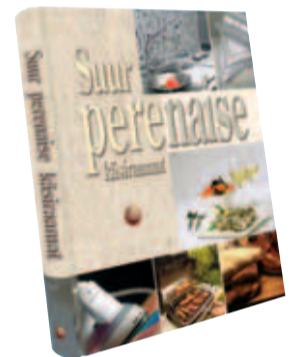
TEA rahvasõnaraamat. Vene-eesti

608 lk
köva köide

TEA rahvasõnaraamatute sarja on lisandunud vene-eesti sõnaraamat, lihtne, tänapäevane ja praktiline nagu eelmisedki: "Inglise-eesti", "Võõrsõnad" ja "Eesti-inglise".

Vene-eesti rahvasõnaraamat sisaldab kõike, mida tavakasutaja otsib: hea valiku enim kasutatavatest sõnadest, nende põhitähenduse, olulisema grammatika, kasutusnäited ning keelekommentaari veaohlike sõnade juures.

TEA rahvasõnaraamatud peaksid alati olema käeulatuses, sest neid võib vaja minna kõikjal ja kõigil.

Kas TEAte?

16. aprillil kell 12 loositakse kõigi "Suure perenaise käsiraamatu" tellijate vahel välja 100 000 kroonine perereis neljale.

Kuhu loosioonn võitjad viib?

- Egiptusesse
- Kariibi mere saartele
- Hispaaniasse

Vastused saatke TEA kirjastusse aadressil info@tea.ee või 10 118 Tallinn, Liivalaia 28. Õigesti vastanute vahel loositakse 9. aprillil välja kolm raamatut "Maailma toiduainete entsüklopeedia". Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus veebruarikuu küsimusele: TEA minisõnastike formaat on 86 x 120 mm.

Asjalik abimees teadmishimulistele

Ajanappuses muutub üha olulisemaks, kuidas teatmeteoses avaldatud materjal on esitatud ja kas lugeja saab teda huvitava teabe kätte võimalikult kiiresti.

Värskest trükist ilmunud "TEA taskuentsüklopeedia" kuulub just selliste lugejasõbralike raamatute hulka. Seda iseloomustab napp tekst, mida täiendavad asjakohased arvanded ja rohked illustratsioonid; siin on skeeme, diagramme, kaarte, fotosid – kokku on raamatus üle tuhande illustratsioo-

ni. Tähepanelik lugeja märkab, et ka värvidel on oma suunav roll, mis aitab otsitavat hõlpsasti leida.

"TEA taskuentsüklopeedia" annab teavet Maa ja kogu Universumi tekkimise ja arenemise kohta, käsitleb maid ja rahvaid, nende ajalugu, uskumusi ja heaolu. Religiooni, ajaloo ja kunsti (kirjandus, muusika, arhitektuur, maal, skulptuur, film) peatükid on üles ehitatud ajatabelina. Siit saame teada, millised on erinevate religioonide tavad ja pühad tekstid ning näha, millised on palve ja meditatsiooniga seostatavad

esemed. Arvudehuviline saab ülevaate numbrisüsteemidest läbi aegade. Hulgani on toodud ligikaudseid ja täpseid valemeid, mis võimaldavad teiseda Briti moodustiku ühikuid SI ühikuks ja vastupidi. Poistele võiksid huvi pakkuda leheküljed, kus on vaatluse alla võetud mitut masti mootorid, lennu- jm sõiduvahendid. Lisaks eelmaitule saab "TEA taskuentsüklopeedia" abil kiiresti meelde tuletada ka füüsika, keemia ja bioloogia (sh inimest puudutavad) põhitõed.

Kuigi tegemist on tõlketeosega,

leiab lugeja sellest ka Eestit ja Euroopa Liitu puudutavad põhjalikud peatükid koos kõige värskemate andmetega.

Selle raamatu järgi saab väikese vaevaga ja ülevaatlikult seletada paljusid maailma asju ka näiteks lastele ja lastelastele.

Hea visuaalne esitus aitab teavet väga lihtsalt mällu talletada ja vajaduse korral selle sealt hõlpsasti leida.

"TEA taskuentsüklopeedia" on asjalik abimees ka viktoriinide ja mälu-mängude harrastajatele ning ristsõnastõpradele.

ilmunud

Äriseadustik
Kommentaariid, selgitused, arvamused
Mati Merimaa
kõva köide
312 lk

Ilmunud raamat sisaldab Äriseadustiku ametliku teksti seisuga 01.01 2007, selle kommentaare, selgitavaid märkusi ja teoreetilisi seisukohti, mis peaksid hõlbustama õigusnormide sisust arusaamist ja nende kohaldamist igapäevases praktilises tegevuses. Kommentaarid on mõeldud kasutamiseks ettevõtjatele ja majandusjuristidele, aga ka äriala ja õiguse üliõpilastele, keda kummitab vastavasisulise õppematerjali puudus. Samas võib raamat huvi pakkuda ka laiale lugejaskonnale, sest kommentaaridest võib leida vastuse nii mõnelegi vajalikule või huvitavale küsimusele.

Raamatus on ka kommentaaride kirjutamiseks kasutatud kirjanduse loetelu ja tekstide kasutamist hõlbustav märksõnastik. Viimane on koostatud äriseadustikus sisalduvatest üksikutest õigusinstituutidest lähtudes nii, et ühe märksõna alla võib olla koondatud mitu õigusnormi (paragrahvi).

Seega peab tähelepanelik raamatulugeja ja kommentaaride kasutaja lisaks avaldatud materjalidele olema kursis ka jooksva seadusandluse ja õiguspraktikaga.

Meil aia-äärne tänavas
Lydia Koidula
pehme köide
16 lk

Lydia Koidula armaste, juba mitmete põlvkondadele lugemiselamust pakkuvate lasteluuletuste uustrükk. Ei ole vist ühtki eestlast, kes ei teaks kas või reakest luuletusest "Kodu": "Meil aia-äärne tänavas, kui armas oli see!" Veel on raamatukeses luuletused "Hälli ääres", "Hällilaul", "Kitsetall", "Meie kass", "Laps ja orav", "Miks kutsik puutub hanesse!", "Kevade on sala tulnud".

Raamatut kaunistavad esmatrükist tuttavad Ilme Purre kunagised kaunid pastelsed illustratsioonid.

Eesti-vene sõnastik
Koostanud Silvi-Aire Villo
pehme köide
304 lk

Kirjastus Ilo on aja jooksul välja andnud hulga sõnastikke ja vestmikke, ent siiani ei olnud minisõnastikku meie lähinaabrile keeles. Ilmunud sõnastik on mõeldud nii neile, kellel algteadmised vene keelest juba olemas kui ka alustajaile.

Mugavas taskuformaadis sõnastik on hõlpsasti kasutatav ja praktiline, sisaldab üle 9 000 sõna ja väljendi, mis aitavad toime tulla tüüpolukordades ja ka keerukamates olukordades. Märksõnade valimisel on arvestatud sõnade esinemissagedust ilukirjanduses, ajakirjanduses ja igapäevaelus, samuti muutusi keeles, mis on viimastel aastatel lisandunud eesti keele aktiivsesse käibesse uusi sõnu. Lisatud on ka rohkelt ühiskonda ja ettevõtlust puudutavaid märksõnu.

Kirglikust lohelummusest kantud

Jaakko Hallas

See teos on kõige värskematele loheteaduslikele uuringutele tuginev suurejooneline ja lummas käsitlus, mis võimaldab heita pilku nende majesteetlike ja vahel ka naljakate olevuste maailma. Loheraamatu enam kui sajalt illustratsioonil esitletakse meile enam kui kolmekümme lohet maailma eri paikadest ning igauhel neist tutvustatakse põneva looga lohe päritolust, eluviisidest ja kokkupõrgetest inimesooga.

Lohe seisab kõikide fantastiliste ja krüptozooloogiliste loomade hulgas ainulaadsel kohal. Ükski teine kujutlusvõime abil loodud olend pole ennast ilmutanud niivõrd mitmekesises vormikülluses. Jääb mulje, nagu oleks kunagi ammu päris tõeliselt eksisteerinud terve perekonna jagu erinevaid loheliike, kes seejärel salapärasel kombel maamunalt kadusid.

Tegelikult kirjutasidki õpetlased veel koguni nii hiljuti kui 17. sajandil lohedest nõnda, nagu oleks tegemist teadusliku tõsiasjaga, ning talletasid piinliku hoolega nende anatoomia ja ajaloo üksikasju. Loodusteadlane Edward Topsell pidas neid oma "Madude ajaloo" (1608) madu-ussidega lähedases suguluses olevateks roomajateks. Lohede ehk draakonite kohta on ta öelnud: "On olemas mitut laadi lohesisid, kes erinevad üksteisest osalt oma päritolul, osalt suuruse ning osalt välisosa kuju poolest."

Erinevalt Shakespeare'ist, kes väitis, et lohesisid rohkem kardetakse kui nähakse, oli Topsell veendunud, et pal-

jud inimesed on lohesisid oma silmaga seiranud. Raamatu autor zooloogiharidusega drakonoloog dr Karl Shuker on pühendunud kõikvõimalike kentsakate loomade vaatlemisele. Suure osa kutsetööga tegeldud ajast on ta kulutanud arvukate müüdielukate uurimisele ja nendest kirjutamisele ning otsinud ülestähendusid selliste loomade kohta, keda peetakse väljasurnuks või kellest on teadlikud ainult mõned üksikud kogukonnad. Ta on ajakirja "Strange Magazine" autor ja toimetaja ning teeb kaastööd "Reader's Digesti" sarjadele "Almanac of the Uncanny" ja "Quest for the Unknown".

Raamatule on eessõna kirjutanud Dr Desmond Morris on rahvusvaheliselt tuntud zooloog, kirjamees ja telesaadete autor. Ta kaitses Oxfordi Ülikoolis doktorikraadi loomade käitumise alal ning asus tööle Londoni Zooloogiaseltsi filmiüksuse juhina, seejärel aga sai seltsi imetajate osakonna kuraatoriks. 1967. ja 1968. aastal töötas ta Nüüdiskunsti Instituudi direktorina. Morrise tuntumate raamatute hulka kuuluvad "Alasti ahv" ja "Kassivaatlused". Tema kõige uuema teose "Inimloom" alusel on loodud BBC menukas telesari.

Desmond Morrise kirglikus lohe-

lembuses ühenduvad tema huvi loomade maailma vastu ja innustunud pühendumine kunstile. Ta elab Inglismaal Oxfordshire'is.

Lohed
Ajalooline ülevaade
Dr Karl Shuker
Tõlkinud Peeter Villemann
kõva köide
120 lk

Kaunis sinus ja sinu ümber

Liis Nigu

Õpi koos lapsega inimest kujutama
Veidi vanema lapse joonistamisoskuse arendamiseks on sobiv Indrek Raudsepa "Joonistan inimest".

Tavaliselt peetakse inimese joonistamist suhteliselt keeruliseks ja seetõttu minnakse lihtsama vastupanu teed ning maalitakse midagi abstraktset või lihtsalt kõnnumaad. Kui aga kasutada õpikus toodud lihtsaid õpetusi, lisatud šabloone ja juhendeid, saab õiges proportsioonis inimkuju joonistada ilma suurt loomisvalu tundmata.

Joonista ja jutusta pisipõnni seltsis

Kaasa pandud miimikamudel aitab pildil kujutatud figuuridele ette manada kas ehmunud, üllatunud, solvunud või rõõmsa ilme – just nii, nagu looja soovib meeleolu kujutada. Lihtne on joonistada oma pildile suure nina või hoopis nõbininaga naerivat tüdrukut või pöõsa varjus kükitavat poisikest. Tegevuses ja liikumises olevad inimesed muudavad iga pildi tun-

duvalt elavamaks ja huvitavamaks.

Olgu öeldud, et käte kujutamiseks näevad kurja vaeva ka kunstnikud. Käte kujundamiseks kehakeele osana ja tunnete edasikandjana saab samuti abi ja õpetust samast raamatust.

Tekstis toodud seletusi aitavad elavdada õpilaste pildid. Lisaks on raamatuga kaasas väljalõigatavad kahe- ja kolmemõõtmelised inimmodelid ning emotsioonide mask.

Loo kaunis ja isikupärane käekiri

Meil on õpetusraamat ka väheke vanematele. Jüri Mäemat on kokku pannud kauni ja huvitavalt üles ehitatud kirjakunstiõpiku "Kaunis kiri".

Meie ajal asendab arvuti üha rohkem valget paberilehte ja pastakat ning kirjutamine on üha enam kunstiteaduse teema. Ent koos heade soovidega postkaartidel ei kao kusagile ka soov osata kaunist ja isikupäraselt kirjutada. Linnapildist tuttav grafiti – ka see

on kunst, mida saab õppida just kirjakunstiõpikust.

"Kaunis kiri" annab ülevaate kirjakunsti algusest, ajaloo ja arengust alates erinevatest kirjastiilidest tänapäevase grafitini.

Näitena on raamatus kasutatud väga isikupäraseid kalligraafilisi tekste õpilastöödest.

Haridusministeerium on raamatu kinnitanud 7.–9. klassi kunstiteaduse õpikuteks, milles õpetatakse kirja ajalugu, kirjutusvahendeid, kirjaoptikat, laisulekirja, joonistatud kirja, kalligraafilisi improvisatsioone, tarbegrafilist kirja ja grafitit.

Kirjakunsti kursuse võib õpilane lõpetada oma "Kirjaraamatu" valmistamisega. Sellest jääb hea ja kompaktna mälestus ja õpitud saab veel aastategi tagant üle vaadata.

Joonista ja jutusta
Svetlana Belova
pehme köide
40 lk

Joonistan inimest
Indrek Raudsepp
pehme köide
48 lk

Kaunis kiri
Jüri Mäemat
pehme siraalköide
90 lk

Birki inkarnatsioon ehk miks ma üldse kirjutama hakkasin

Birk Rohelend

Ma armastasin kord. Tegelikult armastan ikka veel, aga mitte nii ennasthätajaliku kirega, vaid inimlikumalt, säästvamalt, mõistusepäraselt. Muidu ehk polekski mind enam teie hulgas.

See siin on Sulle, Printsess.

Oli kord üks inimene, keda ma tundsin – just nii, nagu sageli peetakse lähedasteks inimesi, kellega ollakse tihti koos. Või nii, nagu peetakse sõbraks neid, kellega on alati hästi läbi saadud, kaevumata nende inimeste hingestügevustesse. Pealtnäha tundubki kõik alati lihtne – inimesed elavad selleks, et teha tööd, nautida elu ja armastust ning püüelda unistuste täitumise poole.

Aga mõnikord ei ole nii. Mõnikord elavad inimesed vaid selleks, et surra. Mõnikord ei ole õnn noorus, edus ega ambitsioonides, populaarsuses ega hoopiski mitte selles, mida lihtsameelselt “kergeks eluks” nimetatakse. Sest liiga sageli on pindmise sära all varjul tumedad allhoovused; see õõnes õnn, mille muljet nii suure pingutusega püütakse luua. Liiga sageli unistame me vaid Pyrrhose võitudest.

Seda õpetaski mulle sõber. Õpetas halastamatult – viskas mu rööpast välja, rebis silmad lahti ja sundis revideerima psühholoogia põhitõdesid. Sundis mind lõpuks tunnistama, et reeglite

kõrval on alati erandeid. Ta pani mind mõtlema.

Kirjutanud olen alati. Sirgeldanud lapsena omatehtud menüüsse “seabrat” ja “pränikut”, poetanud noorukina armastusluuletusi häbenenud sahtlinurka, sõdinud kirjandusõpetajaga emotsionaalselt uputavate esseede pärast. Ja varastanud aega elu arvelt, et lasta sõnastada oma ideedel.

Seda kõike ei anna aga kuidagi võr-

relda hetkega, mil Mortimer mu pähe elama asus. Ühel üksildasel augustiõhtul oli ta kohal – pikk, enesekindel ja ilus teadmatuses, rombiline yuppies-vest mantlihõlmade vahelt paistmas.

Järgmisena tuli bravuuritsev Max kollasel mootorrattal, siis tagasihoidlik Ash, nõiduslik Anna ja nukker Iris. Tulid vanemad, kodu ja kool, puutumatuses närtsiv valge maja ja salakavalal, valvas jõgi... Kogu ülejäänud kirev ja

käratsev seltskond. Kes on lugenud, see teab.

Ja ma ei saanud enne rahu, kui hakkasin seda kõike kirja panema. Tol hetkel oligi Birk päriselt lihaks saanud – oli sündinud järjekordne magamatu-se käes vaevlev eluvõõrik, kelle vanad tuttavad tal kaastundliku naerusega soovitasid arsti poole pöörduda. Aga mina vedelesin õhtuti oma magamistoa voodil ja tundsin vaimustusega, kuidas Universum minusse imbub.

“Kas sul on maailmale midagi uut öelda?” vangutas üks mu sõber tookord kahtlevalt pead. Sellele küsimusele ei osanud ma vastata tookord ega oska tänagi. Aga ma oskan vastata küsimusele: kellele mul on midagi öelda? Neile, kes ei rahuldu pelga ülevaatega, kelle jaoks elu on rohkem kui liiga aeglaselt kulgev action-film; kes veel tahavad ja jaksavad süüvida asjade olemusse, tähendus ja põhjustesse. Nendele, kellele sisu on alati olulisem kui pakend.

Inimestele, kes julgevad veel olla inimesed.

Mina, Mortimer
Birk Rohelend
noorsooromaan
pehme köide
120 lk

Vangla on nagu neetud küla

Mihkel Mõisnik

Raamatu “Väravad” autor Toomas Illisson kannab praegu karistust Tartu vanglas. Käsikirja valmiski vanglaseinte vahel.

Kui palju on teie raamatus tegelikke sündmusi ja isikuid ning kui palju väljamõeldut?

Raamat ei põhine tõesti ainuüksi minu elulool. Selles on palju muutetud, enamasti just osas, mis puudutab minu kuritegu ja karistust. Samas ei mõjuta nood väikesed muudatused loo üldpilti ega ilusta olnud. Pigem oli olukord värvate taga julmem ja trööstitum kui see raamatust paistab. Püüdsin seda võimalikult täpselt edasi anda koos sündmustes osalenud isikute iseloomujoonte ja tõekspidamistega, tahtsin tuua lugejani olukorra, mis valitses just neil aastatel, mil meie riik iseseisvus.

Isikud, keda oma raamatus mainin, on enamasti surnud ja kannavad väljamõeldud nimesid. Jäägu pärisnimed nende inimeste mälestusse, kes neid tundsid. Usun, et kadunute hinged pääsesid paradiisi, sest põrgus on need juba olnud.

Ka raamatus esinevad vabaduses olevad isikud on elust, Tõmmu prototüübiga suhtlen praegugi.

Teie raamatust jääb kõlama, et praeguses Eestis on vanglast vabanenud

pärast karistuse kandmist väga raske edasi elada seadusega pahuksisse minemata.

Vangla on nagu mingi neetud küla, millest vabanedes tunned end kohati pidalitõbisena. Sellest ka sedavõrd suur vanglasse naasnute osakaal. Kui satud olema nn kolmanda sordi inimene, siis on raske oma elu seaduskuulekale teele pöörata.

Ühiskond püüab ükskõiksuse ja vaikiva vihkamisega sind igati eirata ning kõik sinu head kavatsused jooksevad lihtsalt liiva. Hirmu vangla ees pole, see on juba üle elatud etapp ning nii hakkabki inimene tegema tegusid, mis pole seadusega just päris kooskõlas. Paljud seda ei soovi, kuid elu sunib ja pääsu pole, sest süüa ja juua vajab inimene igal juhul.

Kuritegelikul maailmal pole praegu enam seesugust jõudu nagu vanasti, mil sellest eemaldumine tähendas kalmistut. Nüüdne kuritegelik maailm püüab oma tegevust pigem legaliseerida ja endised seadused suures osas enam ei kehti.

Muidugi on sidemeid eelmise eluga raske katki rebida, sest tavaliselt on need tekkinud aastatepikkuse koostööga nii heas kui ka kurjas. Kuid tõsise tahtmise korral on see võimalik – ka elu kaotamata. Sel juhul jäetakse kuritegelik elu minevikku koos kõigi üksikasjadega ja asjasse puutumata inimestega sellest ei räägita. Väike eksimus viimase tõekspidamise vastu toob sageli kaasa

pöördumatud tagajärjed ja nii mõnigi n.ö vana aja autoriteet on seetõttu enne tähtaega hingusele läinud.

Kuidas on kuritegelik maailm muutunud taastatud Eesti Vabariigi ajal?

Kuritegeliku maailma vanad seadused olid karmid, kuid õiglased. Kehtis solidaarsuse ja võrdsuse printsiip, ka viimast leivakäärü jaotati just nii mitme inimese vahel, kui neid tol hetkel ruumis või olukorras oli. Puudus praegu nii levinud nähtus nagu pettus omakasu eesmärgil. Sõber sõpra ei koorinud ja sellele isegi ei mõeldud. Polnud vahet, kui suur varandus kellegi käes oli. Mees värvate taga erines suurel määral mehest vabaduses – just selle poolest, et sel mehel oli sõna, mis kindlasti maksis.

Nüüd ajab materiaalne heaolu sageli ka vennad karvupidi kokku ja see on igapäevane nähtus nii vabaduses kui ka vanglas. Tänapäeva mees on sageli nagu valimisloosung – lubadusi on palju, kuid tegusid pole ja neile pole isegi mõeldud.

Tagantjärele ei meenu mulle ühtegi juhtumit, kus endise kuritegeliku maailma autoriteedi suust oleks välja lennanud midagi, millele poleks järgnenud tegusid või mis olnuks rajatud tühjale oletusele. Sõna maksis tollal rohkem kui raha.

Mis on vanglas muutunud?

Tänapäeva vangla on peaaegu täiesti moraalitu. Pole tavalist ega ka kurite-

gelikku moraali, mis vanglas ju peaks olema. Sellega kaasneb harimatus ning ükskõiksus oma hariduse ja harituse vastu. Sageli kohtan siin inimesi, kes pole isegi normaalselt kirjutama õppinud ega suvatse seda ka teha. Loetakse vähem kui varem, olgugi et raamatuid ja muid materjale on rohkem saada.

Vanglas esinev vägivald on enamasti täiesti mõttetu ja lähtub materiaalsest heaolust. Tähetakse saada midagi, mille järgi pole isegi vajadust, aga see läigib ilusti ning tüli võib tõusta täiesti tühjalt kohalt. Vanasti oli selline käitumisviis keelatud ja sellega tegelenu sai külge halva kuulsuse.

Suur negatiivne mõju on ka narkomaanial. Selleni langenud inimesed ei kohane eluga ei vabaduses ega vanglas. Nende osakaal on suur ja see mõjutab oluliselt ka kriminaalse maailma üldpilti. Tegelikult pole kuritegelik maailm narkomaane kunagi sallinud ja ei arva neid enda hulka. Narkomaane peetakse ekslikult kuritegeliku maailma põhiosaks, tegelikult on nad ühiskonna saadused.

Väravad
Toomas Illisson
pehme köide
138 lk

ilmunud

Webby
Elme Väljaste
kõva köide
344 lk

Mis juhtuks, kui roheline tee antakse teadlaste taotlusele ristata inimese DNA ja lehma munarakk? Ja ühel päeval hakkab katseklaasis arenema kimäär, kes on osaliselt inimene ja osaliselt loom...

Elme Väljaste kaheksanda romaani nooruke kangelanna, 17-aastane Webby, pole katseklaasibeebi. Kuid ta elab tuleviku-Eestis, mida me praegu ei oska ette kujutada. “Mis saab, kui kas või üks ainus protsent mu fantaasialennust osutub tõeks?” küsib raamatu autor.

Härja jälgi mööda
Sheng-yen
Dan Stevenson
tõlkinud Märt Läänemets
kõva köide, ümbrispaber
376 lk

Raamat põhineb tänapäeva ühe tuntuima chan-budismi õpetaja Sheng-yeni kirjutistel. Chan on Hiinas see, mille vaste Jaapanis on zen, Vietnamis thiën ja Koreas sön. Sellele mahajaana-budismi koolkonnale pani umbes tuhat viissada aastat tagasi aluse patriarh Bodhidharma. Chan keskendub asjade tõelise loomuse mõistmisele ning kinnitab, et iga olend on võimeline sisemiselt täielikult virguma.

Käsi A-Ü
Kiroloogia
põhitõed
Judith Hipskind
Collins
tõlkinud
Eve Rütel
pehme köide
240 lk

Nii algajatele kui ka elukutselistele kiroloogidele sobiv raamat näitab, kuidas lugeda ja tõlgendada käe iga tahku: kuju, hoiakut, painduvust, kühme, sõrmi, jooni ja küüsi ning seejärel erinevad tegurid holistilisel ja positiivsel moel tervikuks ühendada. Raamatus on üle 185 illustratsiooni ja ainulaadne kiroloogiasõnastik, mis sisaldab üle 250 isiksuse- ja iseloomuomaduse koos neile vastavate füüsiliste tunnustega

John, Paul, George, Ringo ja mina
Biitlite tegelik lugu
Tony Barrow
tõlkinud
Raili Puskar
kõva köide
312 lk

Tony Barrow raamat pole pelgalt biitlite autobiograafia, vaid Johni, Pauli, George'i ja Ringot sõpradena tundnud Liverpoolist pärit autori ainulaadne ja värvikalt isiklik mälestusteraamat. Tony Barrow oli ansambli The Beatles pressiesindaja aastast 1962. Vähesed olid biitlite lähedasemad kui tema. Barrow on ainus, kel võimalik kirjutada elust biitlite kitsas kaaskonnas.

Järvamaa sai oma raamatu

Henn Sokk, Taavi Pae

Eesti kohalooline kirjandus on elanud üle halvemaid ja paremaid aegu. Kõrgaeg saabus 20. sajandi 20.-30. aastatel, mil Tartu ülikooli geograafide, geoloogide ja ajaloolaste eestvõttel valmis maakondlike koguteoste sari. Need raamatud kuuluvad tänaseni Eesti raamatuvaramu absoluutsesse tippu.

Kahjuks ei jõudnud sari katta tervet Eestimaad ja üheks maakondliku koguteoseta jäänud piirkonnaks oli Järvamaa. Nüüd on koguteose "Järvamaa" esimese osa ilmumisega astunud pikk samm selle tühiku täitmisel.

Eelkäjad on olulised

Kuigi laiahaardeline koguteos Järvamaa kohta siiani puudus, peame siiski märkima ka praeguse teose eelkäijaid. Pilguheit varasematesse katsetesse näitab, et seda laadi raamatud ei sünni lihtsalt, ning kui puuduksid varasemad algatused, ei oleks meil küllap ka äsja ilmunud koguteost "Järvamaa". Tinglikult võib nõukogudeaegseks maakondlikuks koguteoseks pidada järva Jaan Eilarti toimetamisel 1972. aastal kodu-uurijate seminar-kokkulekuks koostatud kogumikku "Paide rajoonis". Kahtlemata kannatas aga kogu nõukogudeaegne kohalooline kirjandus tsensuuri all ning kõigest ja kõigest ei tohtinud kirjutada.

Pikk tee plaanist raamatuni

Esimene kavatsus koostada Järvamaa koguteos ulatub tagasi II maailmasõja eelsesesse aega. Sellekohased teated pärinevad Järvamaa Üliõpilaskogu säilinud dokumentidest, nimelt 1925. aasta 27. aprilli protokollist nr 24, mis kajastab otsust teha ekspeditsioone Järvamaale ja anda materjalid kodu-uurimise toimkonnale Järvamaa-nimelise koguteose väljaandmiseks. Laiem üldsus sai sellest teada sama aasta 28. juunil, mil ajalehes "Järvamaa" ilmus A. Mägi sellekohane artikkel. Kas neid ekspeditsioone ka korraldati ning kuhu koondusid materjalid, sellest ajalugu vaib. Ühte aga teame kindlalt – enne sõda ilmunud maakondlike koguteoste sarjas Järvamaad käsitlevat köidet ei ilmunud.

Järgmine dateeritav katse on jälgitav 1965. aastast, kui ajalehes "Võitlev Sõna" ilmus Leo Rehela artikkel "Koguteose "Paide rajoon" kirjutamine edeneb". Vähem kui aasta pärast, 20. märtsil 1966. aastal toimunud Paide rajoonidevahelise koduloomuuseumi nõukogu koosolekul aga nenditi, et seoses ürituse eestvedaja Jaan Rummeli lahkumisega Tallinna jäi koguteose ettevalmistamine lonkama ning paljudel autoritel on artiklid lõpetamata. Selle koosoleku järel soikus töö aastakümneteks, erandina anti 1972. aastal välja

Koguteose toimetuskolleegium: raamat on valmis!

kogumik "Paide rajoonis". 1980. aastal koguteose väljaandmiseks tehtud katse ei leidnud tolleaegsete rajooni tippjuhtide mõistmist ja takerdus bürokraatiamerle.

Üheksakümnendatel polnud küll keegi koguteose väljaandmise vastu, kuid asi jäi lojaalse täitja taha. Alles vana aastatuhande lõpp pühkis kõik takistused koguteose "Järvamaa" teel ning 31. jaanuaril 2003, oma viimasel tööpäeval, kirjutas maavanem Theo Aasa Albus Eesti Entsüklopeediakirjastuse juhatuse esimehe Hardo Aasmäega alla ühiste kavatsuste lepingu koguteose "Järvamaa" koostamiseks. 2004. aasta aprillis kinnitati "Järvamaa" kolleegium (Hardo Aasmäe, Taavi Pae, Kalev Aun, Krista Nurm ja Henn Sokk) ning esmased tähtjad ja mahud.

Omapärane ja kaunis paikkond

Järvamaa on kahtlemata üks uurijatest vähem puudutatud piirkondi Eestis. Seda toonitatakse ka mitmes käesoleva koguteose artiklis. Järvamaa on oma keskse asendiga Eestis olnud justkui läbisõiduhuov – siin on küll märkmeid tehtud, kuid süvauuringuteks peatuma

pole jäänud. Ometi pakub nii Järvamaa loodus kui ka kultuurilugu piisavalt fakte ja hindamisvõimalusi, mis on arvestatavad kogu Eestis, aga miks mitte ka Euroopas ja maailmas.

Looduslikult paikneb osa Järvamaast Pandivere kõrgustiku servaalal, millest tuleneb piirkonna omapärane veerežiim. Maakonna lääneosa – piirkond, mida Jakob Kentsi eestvõttel Kõrvemaaks kutsutakse – on omapärane looduslik piir mitmele taime- ja loomaliigile. Sama Kõrvemaad koos Tammsaare "Tõe ja õigusega" teab iga eestlane. Tammsaare sünnikodu on kujutatud ka 25-kroonisel rahatähel – mitte kõik maakonnad ei saa uhkustada, et nende maakond on esindatud Eesti rahal. Ajaloolise Järvamaa piirest on pärit teinigi Eesti ja ka maailma teadusloo suurkuju – Karl Ernst von Baer. Temagi on jõudnud Eesti rahale.

Koguteose kaante vahele on koondatud Järvamaa loodust, ajalugu ja asustust käsitlevad artiklid. Tinglikult võib öelda, et raamatus on kõik, mida me praegu Järvamaast teame. Teost võib pidada ka maakonna entsüklopeediaks, mis annab vastuse enamikule Järvamaa loodust ja kultuurilugu

puudutavatele küsimustele. Kui eelnevalt sai mainitud, et nõukogude ajal ei tohtinud kõigest ja kõigest rääkida, siis käesolevast koguteosest hõlmab suure osa ka Vabadussõja sündmuste ja esimese iseseisvusperioodi kirjeldus. Kui näiteks geoloogiast ja loomastikust võis tol ajal enamasti kirjutada nii, nagu asjad olid, siis mitme ajaloojargu kirjeldused on nende kaante vahel täiesti uudsed. Ka on raamatus antud esimesed hinnangud ajavahemikule pärast II maailmasõda.

Lähtuti ajaloolisest printsiibist

Koguteose koostamisel puututi kokku ka raskustega. Mainida võib näiteks asjaolu, et just raamatu tegemise ajal muutusid maakonna piirid. Ka varem on Järvamaa hõlmanud erinevaid piirkondi. Kasutades professor Ann Marksoo sõnu, on Järvamaa justkui Pandivere kõrgustikult alla libisenud – lisanud on alasid maakonna lõunaosas ning kadunud kirdeosas. Kokkuleppeliselt on käesolevas koguteoses käsitletav ala see piirkond, mida 1964–1990 nimetati Paide rajooniks ning edaspidi Järva maakonnaks.

2005. aastal toimunud haldusstruktuuri muutust, mille käigus eraldus Järvamaast Lehtse vald ning omavahel ühinesid maakonna lõunapoolsed vallad, pole siinses raamatus enamasti arvestatud.

Kuna halduspiirid on tihti kunstlikud, on koguteose peatükkides käsitletud alasid ka Järvamaa rajamaadelt ning eriti just nendelt aladelt, mis on ajalooliselt kuulunud Järvamaa alla.

Koguteose juurde kuulub kaart (mõõtkava 1:170 000), mis hõlbustab orienteerumist nii nüüdisaegsel kui ka endisaegsel Järvamaal. Kaardi on koostanud Regio kartograafid.

Järvamaa I osa
Koostanud
Henn Sokk ja
Taavi Pae
köva köide
568 lk

Maakondlikud koguteosed ilmuvad sarjas "Loodus. Aeg. Inimene".

Muhumaa
Ilmunud 2001
Ago Rullingo
köva köide
672 lk

Saaremaa I osa
Ilmunud 2002
Koostanud
TTÜ Kuressaare
Kolledž
köva köide
623 lk

Petserimaa
Ilmunud 2003
Kalle Lõuna
köva köide
174 lk

VARSTI ON SARJAS ILMUMAS:

Pärnumaa I osa
2007

Järvamaa II osa
2008

VAREM ON SARJAS ILMUNUD:

Ikoon "Kirikuvägi".
1550. aastad.

16. sajandi keskul, vahetult pärast Kaasani vallutamist ning ilmselt Ivan IV tellimisel maaliti ebatraditsioonilises formaadis (369x144 cm) ikoon "Kirikuvägi" ("Церковь воинствующая" ehk "Благословенно воинство небесного царя"). Ikoon paiknes Uspenski katedraalis tsaari palvetamiskoha kõrval. Ikoonil kujutatakse maailma ja Venemaa ajaloo panoramaalises Rooma keisri Constantinus Suure lahingust paganliku keisri Maxentiusega 312. aastal kuni Kaasani vallutamiseni.

Õigeusklikku väge juhivad ikoonil tiivulise hobuse seljas istuv peaingel Miikael. Talle järgnevad kolmes reas sõjamehed, kelle hulgas on ka kuulsad vene vürstid. Keskmisses reas, ühtlasi Vene sõjaväe esotsas, on noort Ivani kehastav ratsanik. Kompositsiooni keskpunktis on risti hoidev Konstantinus (või Vladimir Monomahh). Talle järgneb Püha Vladimir poegade Borissi ja Glebiga. Ülemist sõjameeste kolonni juhivad Dmitri Donskoi koos oma taevase kaitsja Dmitri Solunskiga, alumist aga Aleksandr Nevski koos Püha Jüriga. Vägi liigub põlevast kindlusest (ilmselt vallutatud Kaasanist) taevase

Jerusaalemma ja Päästjat süles hoidva jumalaema suunas. Seega võrdsustatakse võitu Kaasani bassurmaanide üle kristlaste suure, Kristuse ning püha usu kaitses peetud lahinguga. Ivan aga asetatakse ühele pulgale keiser Constantinusuga, apostlitesarnase pühakuga. Sellega oli Venemaa lõplikult teadustanud oma maise olemise vaimset mõtet: Kaasani vallutamise asus ta jumalikule, tõelise usu kaitsja teele.

Sama idee leidis otseselt kajastamist ka Kaasani vallutamisele pühendatud ehitismälestises, Pokrovi kirikus, millest aastatega kujunes mitte ainult Moskva, vaid kogu Venemaa sümbol. Keeruka kompositsiooni ja maalilise siluetiga Pokrovi kirik koosneb üheksast tornikirikust, kellatornist ning neid ühendavatest galeriidest ja treppidest. Kultushoonetele ebatüüpiliselt väikesed siseruumid, mille mõnes kõrvalaltaris oli ruumi vaid 5-6 inimesele, viitavadki sellele, et pühamu oli esialgu kavandatud peamiselt mälestusmärgina. Ivan IV ja

* Vene väed vallutasid Kaasani vene õigeusu püha – Neitsi Maarja kaitse ja eestpääle püha (flois). 1. oktoober) järgel päeval.

ilmunud

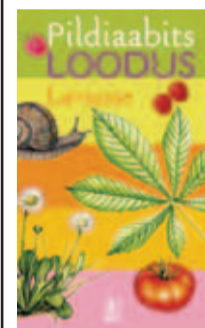

Minu esimene entsüklopeedia

Larousse
teine trükk
tõlkinud
Kaia Sisask
köva köide
192 lk

4.–7. eluaasta on peamine küsimise, avastamise ja mängimise aeg. Koos "Minu esimese entsüklopeediaga" saab maailma avastamisest põnev mäng. Raamat on seetõttu täis rõõmsavärvilisi pilte, tekste ja lihtne ja lastepärane, kuid samas teaberikas.

Käsitletakse erinevaid teemasid: loodus, ilm, loomad, taimed, planeet Maa, universum, inimkeha jmt.

Pildiaabits. Loodus

Tõlkinud Kristjan Jaak Kangur
köva köide
108 lk

Larousse'i pildiaabits väikelastele. Rõõmsavärviliste piltide, suunavate küsimuste ja toreda äraarvamismängu

abil õpitakse tundma loodust. Puu- ja köögivilju, lilli, puid, seeni, putukaid, linde ja väikeloomi on raamatus kokku üle saja viiekümne.

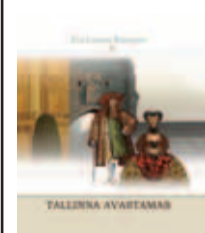
Lastele tuttavate loomade, lindude ja taimede kõrval tutvustatakse ka mitmeid lõunamaa loomi nagu ümiseja, tuukan, kakaopuu, papaia jmt.

Kallis loomaaed

Rod Campbell
Tõlkinud
Eva Kolli
köva köide
16 lk

Lasteraamatute klassikasse kuuluv toredate üllatustega pildiraamat kolme kuni viieaastastele lastele. Et tegemist on laste lemmikuga, tõendab asjaolu, et raamatut on müüdüd kokku üle kahe miljoni eksemplari.

Tallinna avastamas. Linnajuht lastele

Eva Laantee
Reintamm
Illustreerinud
Urmas Viik
köva köide
112 lk

2006. aastal 25 kauneima raamatu hulka arvatud eesti raamat. Rohkete värviliste illustratsioonide ja fotodega ainulaadne linnajuht annab ülevaate Tallinna vanalinnast, selle kujunemisloost ja omanäolisematest ehitistest. Et Tallinn pole üksnes vanalinn, tutvustatakse põgusalt ka kesklinna ning omaaegseid eeslinna Kadriorgu, Piritat, Nõmme jt. Linnajuhi abil saab suurem laps iseseisvalt linna vaatamisväärsustega tutvuda, kuid raamatust on abi ka lapsevanemale ja algklassiõpetajale lastele linna tutvustamisel. Raamat võiks olla igas kooliraamatukogus.

Venemaa – lähedane ja kaugel

David Vseviov, ajaloolane

Veel trükisoe Venemaa ajaloo raamat on jätk varasemale köitele, mis käsitles meie naaberriigi minevikku aegade algusest kuni Vassili III-ni. Kirjeldatud pikk ajavahemik hõlmas Vana-Vene riigi tekkimise ja arengu, iseseisvate osastisvürstiriikide ajajärku, mongoli-tatari ühtse riigi loomisega, mis koondas peaaegu kogu vene rahva tsentraalse riigivõimu alla. Kunagiste iseseisvate osastisvürstiriikide allutamine ning Moskva suurvürstiriigi esiletõusu, samuti ühtse Vene riigi kujunemise Euroopa ja Aasia vahel.

16. sajandi esimesel veerandil lõppes pikaajaline ja dramaatiliste sündmustega "Vene maade kogumine" ühtse riigi loomisega, mis koondas peaaegu kogu vene rahva tsentraalse riigivõimu alla. Kunagiste iseseisvate osastisvürstiriikide allutamine ning Moskva suurvürstide võimu laienemine kogu Loode-Venemaa aladele muutis ühe vürstiriigi peremehed ääretu riigi ainuvalitsejateks. Kuigi Moskva vürstid olid ka varem kõige suurema ja võimsama Vene vürstiriigi esotsas, muutus nüüd nende positsioon absoluutselt domineerivaks ja nende reaalne võim kasvas aastast aastasse.

Suurvürstiriigi kasvuaeg

Kuuekümmend aasta jooksul, mis hõlmasid Ivan III (1462–1505) ja Vassili III (1505–1533) valitsemisaaja, kasvasid nende valdused ligikaudu kuus korda. Ivan III lapselaps Ivan IV päris troonile asumisel juba hiiglasliku riigi, mille pindala moodustas 2,8 miljonit km².

Käesoleva raamatu tegevus keskendub peamiselt 16. sajandi sündmustele. Tolle aja Euroopale tervikuna oli iseloomulik areng, mille tulemusel kujunesid suhteliselt püsiva sisekorruga tsentraliseeritud riigid, seega polnud Venemaa sugugi erand. Riikliku ühtsuse taotlemine muutus nii enesestmõistetavaks, et sise- ja välispoliitika elluviimisel sai olulisimaks just "riigi huvi", mille võrdkuju reeglina oli ainuvalitseja.

Selle mõttekäigu parim näide on Niccolò Machiavelli 1532. aastal ilmunud "Valitsejas", mis kuulutab ülimaks piiramatu isikuvõimu, sest ainult valitseja südidus ühenduses saatusega võib olude heitlikkuse; selle eesmärgi saavutamisel on ainuvalitsejale lubatud kõik vahendid. Kuigi Machiavelli kirjutas oma teose (venekeelne tõlge ilmus alles 1869. aastal) teises kontekstis, kajavad tema ideed peaaegu otseselt vastu kaugest Moskva tsaaririigist, leides teostuse Ivan Julma valitsemis põhimõtetes.

Ivan Julm – reformaator või despoot?

Raamatu peategelane ongi Ivan Julm. Ajaloos pole eriti palju valitsejaid, kelle tegevus oleks pärinud järelpõlveldelt nõnda vasturääkivaid hinnanguid. Ivan Julmas on nähtud nii riigi huvidest lähtunud suurt reformaatorit kui ka üksnes võimuihast ajendatud despooti.

Nagu eelmises raamatus, püüavad autorid nüüdki vahendada lugejatele ajaloolaste peamisi ning sageli ka erinevaid seisukohti. Ja miks peakski andma ühese hinnangu nii komplitseeritud siksusele, nagu seda oli Ivan Julm, kui

isegi kaasaja võimukandjaid hinnates ei suudeta sellega hakkama saada.

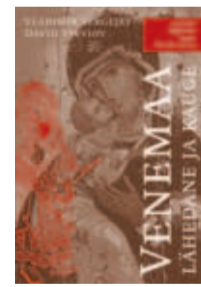
Mitmete selles raamatus kirjeldatud sündmuste üle polemiseeritakse tänase päevani. Näiteks millistest kaalutlustest lähtuvalt kehtestas Ivan Julm riigivalitsemiskorra, mida kutsutakse opritsninaks, ning mis pani teda sellest ümberkorraldusest hiljem loobuma. Ajalookirjandus annab sellele küsimusele sageli täiesti erinevaid vastuseid ning neid esitatakse selleski raamatus kui võrdselt võimalikke. See näib ilmekalt, kui keeruline on ajaloos leida vaid ühte, ainuõiget vastust. On paradoksaalne, et isegi tänase päeva seisuga on palju seda ajastut käsitlevaid materjale, sh saatkondade aruanded, Ivan Julma ning bojaaride kirjavahetus jmt, publitseerimata.

Salapärase ja senitundmatu Moskoovia

16. sajandi esimesel veerandi lõpus jõudis äkki Euroopa õukondadesse, katoliku kiriku võimukandjateni ja ka teadusmaailma teadetatulv Moskooviast. Taoline murrang oli seda silmatorkavam, et veel paarkümmend aastat varem puudus Lääne-Euroopas Venemaa kohta peaaegu igasugune info. 1525. aastal ilmus aga kolm spetsiaalselt Moskva vürstiriiki käsitlevat traktaati. Kuigi nende autoritest ükski polnud külastanud Venemaad, esitasid nad oma teostes salapärase ja senitundmatu riigi kohta palju huvitavaid üksikasju.

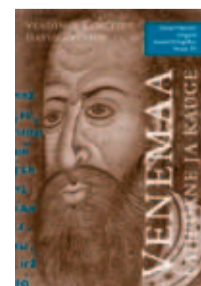
Nagu kõigi riikide ajaloos, on ka Venemaa omas mitmeid murdepunkte ja paljud neist langevad just nimelt Ivan Julma valitsemisaega. See oli aeg, mil

Venemaast kujunes isevalitseja tahtest juhitud koloniaalsete ambitsioonidega deržaava, mis allutas piiriäärseid riigid, alustas jõulist piirgimist läände ja laienes Siberisse. Isegi Venemaa ajaloos sageli mainitud nn tatari alge sündis valdavalt paljuski just sel ajal, mil Kaasani jt khaaniriigid alistusid Moskvale. Seega on Ivan Julma ajajärku sündmuste meeldetuletamine erakordselt oluline, et mõista tänapäeva Venemaal toimivate protsesside ajaloolisi tagamaid.

Aegade algusest kuni Vassili III-ni

Vladimir Sergejev,
David Vseviov
Kujundanud
Kersti Tormis
köva köide
544 lk
kordustrükk

Suurvürstiriigist tsaaririigiks. Ivan IV
Vladimir Sergejev,
David Vseviov
Kujundanud
Kersti Tormis
köva köide
544 lk

ilmumas

Kulaku tütar nõukogude süsteemis

Aastad 1922-1977
7. raamat sarjast "Aja lood"
Valve Mäesalu
224 lk
köva köide

Autor kuulub põlvkonda, kelle lapsepõlv jäi Eesti Vabariigi aega ja iseseisvasse ellu tuli astuda sõja ja okupatsioonile tule all.

See põlvkond elas üle tohutuid kaotusi, aga kes rasketest aegadest läbi tulid, on oma kõrgele vanusele vaatamata tänaseni sitked ja terava mõistusega. Valve vanemad olid töökad ja hästi hakkama saavad poepidajad ja toiduainetetööstuse omanikud Keilas.

Valve sai hariduse Lenderi gümnaasiumis, sotsiaal- ja kodundusinstituudis ja Tartu Ülikoolis.

Pöördelised 1940. aastad töid leina ka tema peresse. Valve abikaasa Arnold Mäesalu osales Toomas Hellati Haukka ja Tümmli luuregruppides ning arreteeriti 1944. aasta novembris.

Vaatamata isikliku elu tragöödiale, kulaklikuks tituleeritud minevikule, püüdele mitte millegagi silma paista ja raskele algusele loomade varumise peakontori filiaalides, jõudis Valve parteisse astumata Liha- ja piimatööstuse ministereiumi osakonnajuhataja ametipostini.

Ta ise leiab, et teda on kogu elu head kaitseinglid hoidnud.

Minu sõja-mälestused

Mälestuskilde Eesti kaitse-lahingutest 1943-1945
6. raamat sarjast "Aja lood"
Richard Säägi
128 lk
köva köide

"Järeltulevad põlvkonnad peavad ju teadma, et me ei jätnud oma maad ega rahvast kergelt vaenlastele, vaid püüdsime teha kõik, et neid eemal hoida. Selle tunnistuseks on tuhanded elud, mille andsid meie relvavennad Eesti kaitseks, et säilitada meie rahva elustiili ja ausust, puhast õhku ja sinist taevast, kus Põhjanaan näitab rändavatele eestlastele suunda tagasi koju," kirjutab raamatu autor Richard Säägi.

Neil kirjapandud isiklikel mälestuskildudel on ajalooline väärtus, sest autor on ainus praegu elus olev inimene Eesti Leegioni 45. rügemendi neljanda kompanii koosseisust, mis võttis osa lahingutest Narva jõe ääres, Auveres, Sinimägedes ja Kambja all.

Paul Maitla pataljoni meeste leiti alati kõige vastutavam ja kardetavam ülesanne. Olles veendunud, et "kodu saab kaitsta ainult nii, et see jääb selja taha", astus autor aastal 1943 Eesti Leegioni.

Sõjatee viis ta lõpuks Saksamaale ja sealt edasi Inglismaale, Leicesteri. Rindesõjuri mälestusteraamat Eesti kaitselahingutest 1943-1945 on illustreeritud ajalooliste fotode, kaartide ja dokumentidega.

Raekoja plats 6. oktoobril 1942. Pataljon "Narwa" esimesed vabatahtlikud.

Elav ajalugu aja lugudes

Mart Laar

On öeldud, et ükski rahvas, kes ei võitle oma vabaduse eest, ei saa vabaks. Rahvas, kes aga unustab oma kunagise võitluse vabaduse eest, võib kergelt sattuda ohtu see uuesti kaotada.

Unustada pole ju sugugi raske. Minevik on tihti valus ning ebameeldiv, see võib äratada raskeid mälestusi ning tekitada uusi konflikte. Mäletamata aga ei saa. Sest kokkuvõttes on rahvas nagu inimene. Kui inimene ei soovi minevikus toimunut teadvustada, surub ta valusad mälestused alateadvusesse, kust need kipuvad tekitama komplekse ja neuroose, mis omakorda võivad viia agressiivse ja destruktiiivse käitumiseni.

Mälu hoidmine on seetõttu eluliselt oluline ka Eestis. Seda suurem rõõm on tõdeda, et meil on viimasel ajal tekkinud järjest rohkem kirjastajaid, kes annavad välja "elavaid ajalooaamatuid". Üks selline seeria on kirjastuse Grenader algatatud "Aja lood", mis on ka lugejate seas populaarne. Sarja esmärk on avaldada mitte niivõrd silmapaistvate ajalooliste isikute, vaid kõige tavalisemate Eesti inimeste mälestusi. Seejuures üritatakse avaldada erisugustesse ühiskonnakihtidesse kuulunud ja erineval poolel tegutsenud isikute meenutusi. Iga inimene vaatab toimunut oma silmadega. Vaid kõige mitmekesisemaid mälestusi talletades on võimalik saada mingigi ülevaade mosaigist, mida nimetame ajalooks.

Elukäigud ajaloo keerises

Esimene raamat sarjas "Aja lood" olid Eesti Diviisi 45. rügemendis võidelnud Ago Loorpärgi meenutused sõjameheteest ning Siberis veedetud aastatest. Teise raamatu jaoks töi Enn Sarv SD-s rahvusliku vastupanuliikumise luurajana tegutsenud Uno Andrussoni mälestused, mida täiendati Sarve ja Andrussoni kirjavahetusega. Tegemist

on ülimalt haruldase materjaliga, mis esmakordselt kajastab Saksa okupatsiooni aegse poliitilise politsei tegevuse telgitaguseid, andes muuhulgas detailse ülevaate võimuvahetusest Tallinnas 1941. ja 1944. aastal.

Järgnesid R. Nurme mälestused võitlustest Eesti Laskurkorpuses. Teiseid materjale laskurkorpuses võitlema sunnitud meeste saatusest on seni minimaalselt avaldatud. Nõukogude ajal ilmunud propagandamaterjalid ei anna nende meeste tegelikest mõtetest-tunnetest adekvaatset pilti. R. Nurme mälestused on esimene näide vastupidisest hoiakust.

Järgmine raamat sarjast avaldas Toomas Hellati aruande KGB-le. Hellat tegutses II maailmasõja päevil mitme maa luures ning oli aktiivselt tegev rahvuslikus vastupanuliikumises. 1944. aasta detsembris langes ta KGB löksu, asus koostööle julgeolekuorganitega ja andis neile üksikasjalikke tunnistusi vastupanuliikumise kohta. Hiljem värvati Hellat agendiks KGB teenistusse. Hellati reetmise motiivid on tänaseni selgusetud, on väidetud, et ta üritas KGB-d üle mängida, plaanides võita nende usalduse ning astuda siis kontakti lääne luureteenistustega. 1950. aastatel mängiski KGB mõttega saata Hellat agendina välismaale, lastes tal eelnevalt koostada ülevaate oma tegevusest. See plaan jäi siiski teostamata, ent nüüd on Hellati aruanne avaldatud sarjas "Aja lood".

Viies raamat samas sarjas on V. Allase "Mälestusi koolipäevist, sõjakeerisest ja põgenikelaagrist 1924-1949".

Viimased sarjas ilmunud üllitised on taas mälestused. Sarja 6. raamat koosneb R. Säägi meenutustest II maailmasõja päevilt. Enamuse sõjast Maitla pataljonis võidelnud Säägi on viimane elusolev mees, kes lõi 1944. aastal kaasa nii legendaarses Auvere lahingus kui ka Maitlale Raudristi Rüütliristi toonud vasturünnakul 29. juulil 1944, millega vallutati tagasi Grenaderimägi. Säägi mälestused annavad neist lahingutest

värvika ning üksikasjaliku pildi.

Sootuks teistlaadne raamat on Valve Mäesalu "Kulaku tütar nõukogude süsteemis". Tegemist on autori ligi seitsmekümne aasta jooksul peetud päevikule tuginevate mälestustega, mis annavad äärmiselt avameelse, isegi intiimse ja valus-magusa pildi eesti naise elust vabas Eestis, rasketel sõja-aastatel, okupeeritud Eestis ning taasiseseisvumise järel.

Rindekirjad ja fotod Eesti Leegionist

Ajaloo teadvustamise suunas liiguvad ka kirjastuse Grenader teised ettevõtmised. Nii on plaanis välja anda kogumik II maailmasõja aegsete Eesti sõjakirjasaatjate kirjutistest. Tegemist on ajaproovi vastu pidanud ülevaadete, mille on kirja pannud eeslinil võidelnud mehed, kes sõja argipäevaga lähedalt kokku puutusid. On huvitav jälgida, kuidas esialgu küllalt propagandistlike lugusid vorpinud kirja-saatjad rindele sattudes sootuks teist keelt rääkima hakkasid. Kogumikku on koondatud kirjutised, mis pole avaldatud mitte keskse ja tugevamalt tenseeiritud ajalehes "Eesti Sõna", vaid "Virumaa Teatajas" ning Eesti Leegioni väljaannetes. Eesti üksuste II maailmasõjas löödud lahingute uurimisele on need artiklid hea allikas.

Väga oluline projekt on Eesti Diviisile pühendatud fotoalbumi koostamine. Lätis anti selline album välja juba mõni aeg tagasi ning sellel on olnud suur menu. Samas on selge, et tegemist on väga suure projektiga. Grenader on sellega tegelenud juba rohkem kui aasta, kogunud fotosid ja muid materjale ning saanud enda käsutusse mitmeid haruldasi fotoalbumeid Eesti Diviisi võitlustest. Loomulikult on iga abi teretulnud, mistõttu kasutan juhust, et pöörduda kõigi poole, kelle käsutuses on fotosid Eesti Diviisi võitlejatest II maailmasõjas – oleks väga hea, kui võimaldaksite neid albumi koostamisel kasutada.

